

Studentexamen – vad händer sen?

En kartläggning av svenskspråkiga
studenters studieväg 2005–2014

Isak Vento

Studentexamen – vad händer sen?

En kartläggning av svenskspråkiga
studenters studieväg 2005–2014

Isak Vento

Svenska kulturfonden

Svenska kulturfonden beställde år 2016 en utredning av doktorand Isak Vento om svenskspråkiga studenters placering efter studentexamen under åren 2005–2014.

I utredningen kartläggs studentströmmarna till högskolor och universitet regionvis och enligt ämnesområden. Utredningen visar allmänna tendenser och den ger underlag för diskussioner om den svenska utbildningsstigen i Finland.

Vi hoppas att utredningen kan vara till nytta för gymnasierna, högskolorna och universiteten.

Svenska kulturfonden riktar ett varmt tack till författaren. Författaren ansvarar för innehåll och formuleringar i utredningen.

Språkgranskning: Sophie Kawecki

Layout: Lena Malm

ISBN 978-951-9211-94-7

ISSN 1235-9203

Tryck: Unigrafia

Helsingfors 2017

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund och syfte	3
1.1	Inledning	3
1.2	Vem är svensk student?	4
1.3	Universitets- och högskoleförändringar ur ett svenskt perspektiv	4
1.4	Tidigare studier och utredningens syfte	7
2.	Material och regionindelning	9
2.1	Material	9
2.2	Indelning i regioner	9
3.	Utredning över vad svenska studenter sysselsätter sig med efter studentexamen	11
3.1	Studenternas regionvisa emigrationsbenägenhet år 2014	11
3.2	Svenskspråkiga studenters sysselsättning efter studentexamen	13
3.3	Till vilken examensnivå studerar svenska studenter från de olika regionerna?	19
3.4	Fördelning av svenska studenter i Finlands högskolor	21
3.5	De svenska studenternas regionvisa fördelning vid högskolorna	25
3.6	Fördelningen av studenter mellan Finlands högskolor enligt gymnasium	29
3.7	Nya studerande ämnesområdesvis	43
4.	Sammanfattning	47
	Källor	49

1. Bakgrund och syfte

1.1 Inledning

I denna rapport utreds hur svenskspråkiga studenter i Finland placerar sig efter avlagd studentexamen under åren 2005–2014. Frågan har aktualiserats i takt med de finländska yrkeshögskolornas och universitetens allt hårdare kamp om både resurser och studerande. Frågan hänger också samman med övergången till resultatstyrning och ett minskat ekonomiskt stöd från staten (Broo, 2015). De svensk- och tvåspråkiga yrkeshögskolorna och universiteten har redan en längre tid ställts inför utmaningar beträffande rekryteringsbasen. Finskspråkiga yrkeshögskolor och universitet, som traditionellt lockat finskspråkiga studerande, har också börjat attrahera den ökande andelen tvåspråkiga studenter som gått i svenskt gymnasium (Lojander-Visapää, 2001). Territoriella och kulturella gränser har avvecklats som en följd av allmänna samhällsliga fenomen så som globalisering och sociala medier, vilket gett de studerande en större rörlighet (Finnäs, 2015). Tidigare studier har visat att svenska högskolor försvarat sin position som attraktiva studieplatser för svenskspråkiga studenter i Finland (Lojander-Visapää, 2007). Det har snart gått ett decennium sedan dessa studier, och under denna tid har samhället fortsatt att förändras. Därför kan man ställa sig frågan i hur hög grad de svenska studenterna är attraherade av svenska studieinrättningar i Finland i dag. Vidare har sysselsättningsosäkerheten bland högutbildade ökat, vilket kan ha lett till att vissa utbildningsområdens eller högskolors attraktionskraft blivit svagare i studenternas ögon. Tidigare studier har indikerat att det finns regionala skillnader i vilka studieplatser svenska studenter föredrar och i vilken grad de antas till dessa studieplatser. Nya studier har även visat att finlandssvenskar i allt högre grad flyttar utomlands (Kepsu, 2016). Frågan är därför också vad svenskspråkiga studenter sysselsätter sig med efter avlagd studentexamen och vilka skillnader som råder mellan regionerna.

Utredningen av var svenskspråkiga studenter studerar efter studentexamen kan bidra till diskussionen kring de svensk- och tvåspråkiga yrkeshögskolornas och universitetens framtid, speciellt med tanke på att

strukturen för tredje stadiets utbildning står inför ett starkt förändringstryck på grund av både finansiell åtstramning och en mer långvarig diskussion om antalet högskolor och var dessa ska finnas i Finland (Broo, 2015). Studien kan även på ett allmänt plan visa på tendenser i studenternas beteende efter studentexamen under åren 2005–2014. Detta kan bidra till diskussionen om vilka förutsättningarna för utveckling av det svenska i Finland är på längre sikt.

I det följande definieras kortfattat vad som avses med ”svensk student” i denna studie. Därefter diskuteras de allmänna förändringarna i högskolefältet. Efter det presenteras resultaten från tidigare studier och hur frågeställningarna i denna studie kompletterar kunskapen om var svenskspråkiga studenter studerar. I rapportens senare delar presenteras utredningens data och centrala resultat.

1.2 Vem är svensk student?

Det råder ingen entydighet om hur man definierar en svensk student. Efter som utredningens syfte är att kartlägga svenska studenters placering i olika avseenden har här valts ett pragmatiskt förhållningssätt som omfattar de flesta svenska studenter. Den i och för sig viktiga frågan vem som är svensk är så omfattande att den inte diskuteras mer ingående i utredningen. Utgångspunkten i utredningen är att en svensk student är en student som avlagt studentexamen vid ett svenskspråkigt gymnasium. Förhållningssättet stöds av att studenter med svenska som modersmål i stor utsträckning, upp till över 90 %, studerar i svenskspråkiga gymnasier (Lojander-Visapää, 2003:15). Endast 7,4 % av alla svenskspråkiga studenter går i finskspråkiga gymnasier (ibid.).

För att kartlägga alla studenter med svenska som modersmål borde även studenter med svenska som modersmål vid finskspråkiga gymnasier tas med i utredningen. Utöver detta finns det också personer som registrerats som finskspråkiga men som upplever sig vara tvåspråkiga eller svenskspråkiga. På grund av den rätt ringa mängden studenter som registrerat sig som svenskspråkiga men som studerar vid finska gymnasier, och den stora arbetsbörda som skulle följa av att kartlägga dem som registrerats som finskspråkiga men som upplever sig vara två- eller svenskspråkiga, har man i tidigare studier oftast gått in för att definiera svenskspråkiga studenter som studerande in-

skrivna vid svenskspråkiga gymnasier i Finland (se t.ex. Geber & Lojander-Vi-sapää, 2007). I denna studie används denna etablerade definition av begreppet svensk student, vilket utöver att vara ett arbetsekonomiskt tillvägagångssätt också ökar jämförbarheten med tidigare studier.

1.3 Universitets- och högskoleförändringar ur ett svenskt perspektiv

I detta kapitel redogörs kortfattat för universiteten och yrkeshögskolorna i Finland och de förändringar som de genomgått under det senaste decenniet. Avsikten är att återge de viktigaste förändringarna främst med hänsyn till möjligheten att studera på svenska.

I Finland erbjuds utbildning på tredje stadiet eller i högskola, det vill säga på universitets- och yrkeshögskolenivå, på ett flertal orter som i stort sett täcker hela landet. De flesta universitet och yrkeshögskolor har av tradition erbjudit flera utbildningsalternativ, vilket inneburit att studenterna kunnat välja mellan flera universitet eller yrkeshögskolor som erbjuder undervisning i samma ämne eller har samma inriktning. Under 2000- och 2010-talen har man dock i inbesparings- och effektivitetssyfte inom utbildningspolitiken styrt universiteten och yrkeshögskolorna till specialisering (Undervisnings- och kulturministeriet, 2016). Högskolereformerna har medfört organisatoriska och finansiella förändringar för högskolorna, trots att man fortsatt utgå från den så kallade dualmodellen med skilda principer och funktioner för universitet och yrkeshögskolor.

Ovannämnda reformer ska inte dryftas noggrannare i denna studie. Ur studentens perspektiv har förändringarna främst tagit sig uttryck i sammanslagningar av högskolor, fakulteter, institutioner och ämnen. År 2008 inledde yrkeshögskolan Novia sin verksamhet efter en sammanslagning av Svenska yrkeshögskolan och Yrkeshögskolan Sydväst, år 2010 inledde Aalto-universitetet sin verksamhet bestående av de tidigare enheterna Tekniska högskolan, Finska handelshögskolan och Konstindustriella högskolan och år 2013 sammanslogs Bildkonstakademin, Sibelius-Akademien och Teaterhögskolan till Konstuniversitetet. Utöver dessa har det skett flera andra förändringar under 2000- och 2010-talen både mellan och inom universitet och högskolor på finskt håll. Förändringarna har betydelse för utbudet av svenskspråkig utbildning.

Det finns i dag 14 universitet i Finland. Två av universiteten, Åbo Aka-

demi och Svenska handelshögskolan (Hanken) är svenskspråkiga vilket innebär att deras undervisnings- och examensspråk är svenska. Helsingfors universitet och Konstuniversitetet är tvåspråkiga vilket innebär att undervisnings- och examensspråken är finska och svenska. Aalto-universitetet är tvåspråkigt till den del Tekniska högskolan och Konstindustriella högskolan ansvarar för undervisning och examina (Universitetslag 2009/558 § 11). Samtliga svensk- och tvåspråkiga universitet bär så kallat riksansvar för det svenska språket och svarar för att ett tillräckligt antal personer med kunskaper i svenska utbildas för landets behov (Universitetslag 2009/558 § 12). De övriga universiteten i Finland är finskspråkiga. Utöver det i lag stadgade språket för undervisning och examina kan universiteten besluta att också andra språk används som undervisnings- och examensspråk. I de flesta fall har detta framför allt betytt engelskspråkig undervisning och engelskspråkiga examina. Exempelvis Aalto-universitetet definierar sig som flerspråkigt med finska, svenska och engelska som arbetsspråk (Aalto-universitetets språkliga principer). I praktiken varierar dock möjligheterna att få svensk-språkig service i undervisning och förvaltning mellan fakulteterna, institutionerna och ämnena också inom det officiellt tvåspråkiga Helsingfors universitet, där endast Svenska social- och kommunalhögskolan är en officiellt svenskspråkig, fristående enhet.

För yrkeshögskolorna har förändringarna varit mer omfattande och av de dryga 30 yrkeshögskolor som hade verksamhet i Finland år 2007 återstod år 2014 24 i form av aktiebolag samt Polishögskolan som lyder under Inrikesministeriet. Förändringen har även inneburit att det svenska språket koncentrerats till Arcada och Novia, som är de enda yrkeshögskolorna med svenska som officiellt undervisningsspråk, vilket bekräftas av högskolornas tillstånd som beviljats av Undervisnings- och kulturministeriet. Yrkeshögskolorna kan även bestämma om de vill använda andra språk vid undervisning och examina. Tre yrkeshögskolor, Helia-Helsingfors, Vasa yrkeshögskola och Mellersta Österbottens yrkeshögskola var tidigare i praktiken tvåspråkiga eftersom de erbjöd en del utbildning också på svenska. Av dessa har Helia-Helsingfors gått samman med Haga yrkeshögskola till Haaga-Helia, och Mellersta Österbottens yrkeshögskola heter numera Centria. Det är oklart i vilken grad dessa yrkeshögskolor erbjuder svenskspråkig utbildning idag. Till exempel på Vasa yrkeshögskolas webbplats står det att svensk företagsekonomiutbildning inte ordnats sedan år 2013. Om man granskar högskolornas tillståndsansökningar var Haaga-Helia den enda av dessa högskolor som

nämnde svenska som möjligt undervisningsspråk utöver finska och engelska. Praxisen är kanske mer varierande än så, men man kan konstatera att svenska språket inte prioriteras högt i högskolorna ifall det inte omnämns vid tillståndsansökan. Samma observationer har gjorts i tidigare studier (Broo, 2015).

De svensk- och tvåspråkiga högskolornas verksamhet varierar också regionalt, vilket inverkar på deras rekryteringsförmåga om man utgår från att studenter föredrar att studera vid en högskola i sin hemregion. Yrkehögskolan Novia har verksamhet på fyra campus, i Ekenäs, Åbo, Jakobstad och Vasa. Åbo Akademi har campus i Åbo och Vasa, medan Svenska handelshögskolan har campus i Helsingfors och Vasa. Yrkehögskolan Arcadas undervisning är däremot koncentrerad till Helsingfors. Detsamma gäller Helsingfors universitet, Aalto-universitetet och Konsthögskolan. Det är därmed naturligt att Novia rekryterar på ett större geografiskt område än Arcada, liksom Åbo Akademi och Hanken rekryterar studerande på ett större geografiskt område än Helsingfors universitet. Högskolorna behandlas dock i studiens statistik som enhetliga enheter utan hänsyn till att de har campus i olika regioner. Därmed är Novias, Åbo Akademis och Svenska handelshögskolans campus sammanräknade till varsin enhetlig högskola.

Det finns en delegation med uppgift att samordna och utveckla den svenskspråkiga högskoleutbildningen. Delegationen består av representanter från de universitet och yrkehögskolor vars undervisnings- och examensspråk är svenska och den ska beakta efterfrågan på utbildning, arbetsmarknadens krav och de regionala behoven (Universitetslagen 2009/558 § 92). Detta gör det i princip möjligt att flexibelt anpassa svensk utbildning enligt upplevt behov.

Sammanfattningsvis kan sägas att möjligheterna att studera på svenska på tredje stadiet är relativt oförändrade på universitetsnivå efter högskolereformerna. För yrkehögskolornas del återstår möjligheterna att studera på svenska vid de svenska högskolorna, men den svenska utbildningen vid de tidigare tvåspråkiga yrkehögskolorna verkar inte ha medvind efter reformerna.

1.4 Tidigare studier och utredningens syfte

Den svenskspråkiga gymnasie- och högskoleutbildningen i Finland har granskats utförligt under de senaste årtiondena. Studerandeströmmar till svenska gymnasier och högskolor (universitet och yrkeshögskolor) i Finland har kartlagts, orsaker till studenternas val av studieplats har utretts och prognoser framställts (se t.ex. Geber & Lojander-Visapää, 2007; Lojander-Visapää, 2003).

I tidigare studier har påvisats att svenskspråkiga studenter i rätt hög grad väljer att studera vid en högskola i den egna hemregionen (i Nyland 74 %, i Åboland 84 % och i Österbotten 76 %) (Lojander-Visapää, 2003:32–34). Svenskspråkiga studenters val av studieplats på tredje stadiet styrs av praktiska, framtidsinriktade och ideologiska orsaker (Lojander-Visapää, 2003). En studerande kan till exempel välja studieplats i hemregionen för att inte behöva flytta hemifrån. En studerande kan också tänkas välja studieplats för att hen upplever den svenskspråkiga utbildningen gynnsam för hens framtida placering i arbetslivet, eller för att det ofta är lättare att bli antagen till en svenskspråkig utbildning än till en finskspråkig. Studerande kan även tänkas välja en svenskspråkig utbildning för att hen vill stödja och bidra till den svenskspråkiga gemenskapen i Finland. Det finns även stora skillnader mellan regionerna i hur rekryteringspopulationen för de svenska gymnasierna kommer att förändras (Geber, 2007).

Man har upptäckt intressanta regionala skillnader i svenska studenters beteende. I medeltal antogs 48 % av de svenska studenter som avlagt studentexamen 2003–2005 till en högskola, men studenter från österbottniska gymnasier antogs i betydligt större utsträckning än studenter från nyländska gymnasier. De procentuella andelarna var cirka 54 % för Österbotten, 50 % för Nyland, 42,5 % för huvudstadsregionen och 38 % för övriga Finland (Lojander-Visapää, 2007:67). Skillnaderna förklaras av att studenter i huvudstadsregionen i hög grad söker in till Helsingfors universitet där det inom många utbildningar saknas svenska alternativ och konkurrensen om studieplatserna är hård. För övriga Finlands del förklaras den låga antagningsgraden även av att det saknas svenska studiemöjligheter i studenternas hemregion och av konkurrensen som råder med de finska högskolorna.

Gebers och Lojander-Visapääs redigerade verk för Utbildningsstyrelsen saknar motstycke i omfattning och detaljrikedom. Tillsammans med övriga tidigare rapporter ger utredningarna en ypperlig grund till ytterligare studier

av svenskspråkiga studenters val och orsakerna till dessa studieval. För det första kan man fråga sig hur strömmarna av svenskspråkiga studenter ser ut ett drygt decennium efter Erik Gebers och Catharina Lojander-Visapääs omfattande studie. Med hänsyn till den utveckling som debatterades redan för snart ett årtionde sedan, och dess accentuering, är det rimligt att anta att fragmenteringstrenderna förstärkts gällande studentströmmarna från svenskspråkiga gymnasier till tredje stadiets utbildningsinstitutioner. Därför är det av intresse att till skillnad från tidigare studier mer i detalj kartlägga hur studentströmmarna till olika högskolor från de svenskspråkiga gymnasierna ser ut.

Vidare är det inte heller självklart att studenterna fortsätter till en högskola efter gymnasiet. I en tid av ökande anställningsosäkerhet för högskoleutbildade väljer allt fler studenter att avlägga yrkesinriktade examina i yrkesskola eller genom läroavtal, eller att gå direkt ut i arbetslivet efter studentexamen. I denna studie kartläggs därför mer grundläggande vad studenterna i de olika regionerna sysselsätter sig med efter studentexamen. En ökande emigration bland svenskspråkiga har även kunnat skönjas (Kepsu, 2016). Denna utredning bidrar också med information om hur emigrationsbenägna studenterna i de olika regionerna är.

Utredningens ambition är därmed inte att direkt återupprepa tidigare studier. Denna studie ämnar istället kartlägga fem områden:

- I vilken grad svenska studenter har emigrerat från de olika regionerna.
- I vilken grad studenter i de svenska regionerna studerar, är sysselsatta i arbetslivet eller går sysslolösa efter studentexamen.
- Till vilken examensnivå studenterna i de svenska regionerna studerar.
- I vilka högskolor i Finland de svenska studenterna från de olika regionerna och de olika gymnasierna studerar.
- Vilka ämnesområden finlandssvenskar studerar och vilken regional fördelning svenska studenter har inom vissa ämnesområden.

Med dessa fem frågeställningar strävar utredningen dels efter att uppdatera kunskapen om svenska studenters val av studieplats och dels efter att utvidga kunskapen om studenternas regionala placering i samhället efter studentexamen. För detta ändamål diskuteras resultaten av den statistiska utredningen med hänsyn till institutionella och ekonomiska faktorer som påverkar

studenternas val och beteende i de olika regionerna. Studenter som har en svenskspråkig högskola i hemregionen är till exempel mer benägna att fortsätta studera där efter studentexamen (Lojander-Visapää, 2007). Om det finns en entreprenörskapskultur i regionen styrs studenter till yrkeshögskola framom universitet (Nygård, 2015). En dynamisk arbetsmarknad i studentens hemregion föranleder ofta ett mellanår i arbetslivet efter studentexamen innan studenten inleder sina högskolestudier. I mån av möjlighet görs även jämförelser med tidigare studier och resultat.

2. Material och regionindelning

2.1 Material

I studien analyseras data från Statistikcentralen om svenskspråkiga studenter placering i Finland efter avlagd studentexamen. Den mångsidiga statistiken visar bland annat hur många studenter från respektive gymnasium som studerar vid en specifik finländsk utbildningsinstans och vad de i allmänhet sysselsätter sig med efter studentexamen. Materialet gör det således möjligt att kartlägga strömmar från gymnasierna till både svensk-, två- och finskspråkiga högskolor i Finland. Statistiken från år 2014 visar var studenter som utexaminerats ett visst år studerar. I den sista delen av studien som kartlägger den regionala fördelningen av nya studerande inom vissa ämnesområden vid universiteten används Utbildningsstyrelsens statistik som också utgår från Statistikcentralens data om studerande i Finland. Till skillnad från de övriga analyserna i denna studie bestäms individernas ursprungsregion i dessa data inte utifrån var man avlagt sin studentexamen utan istället slås den studerandes hemregion fast utifrån platsen där den studerande bott året innan hen skrivit in sig vid ett universitet.

Som tidigare nämndes behandlas högskolorna som enheter i statistiken utan hänsyn till regionalt utspridda campus. Därmed är Novias, Åbo Akademi och Svenska handelshögskolans campus sammanräknade till varsin enhetlig högskola.

Denna utredning skiljer sig även med hänsyn till data från tidigare studier, i vilka man ofta använt ansökningsstatistik till tredje stadiet som indikator för studenternas preferenser. I denna utredning utgår jag i stället från statistik över faktisk placering eller sysselsättning. Fördelen är förstås precision som dock måste vägas mot den minskade möjligheten till jämförelser med tidigare studier. Jämförelsen lider av att högskolor med lägre antagningsprocent, alltså där det är svårare att komma in, tappar mer än högskolor med högre antagningsprocent, det vill säga de högskolor där det är lättare att komma in då man jämför deras popularitet i förhållande till ansökningar och antagna.

2.2 Indelning i regioner

I studien utgår jag till en början grovt taget från landskapen för att definiera de olika regionerna med svenska studenter. Regionerna med respektive gymnasier är:

Region	Gymnasium
Nyland	Borgå gymnasium Brändö gymnasium Ekenäs gymnasium Gymnasiet Grankulla samskola Gymnasiet Lärkan Gymnasiet Svenska normallyceum Hangö gymnasium Helsinge gymnasium Karis-Billnäs gymnasium Kyrksläpps gymnasium Lovisa Gymnasium Mattlidens gymnasium Sibbo gymnasium Tölö specialiseringsgymnasium Virkby gymnasium
Åboland	Katedralskolan i Åbo Kimitoöns gymnasium Pargas svenska gymnasium
Österbotten	Gymnasiet i Petalax Jakobstads gymnasium Korsholms gymnasium Kristinestads gymnasium Kronoby gymnasium Närpes gymnasium Pedersöre gymnasium Topeliusgymnasiet i Nykarleby Vasa gymnasium Vasa svenska aftonläroverk Vasa övningsskola Vörå samgymnasium
Mellersta Österbotten	Karleby svenska gymnasium
Åland	Ålands lyceum
Övriga Finland	Björneborgs svenska samskola Kotka Svenska Samskola Svenska Privatskolan i Uleåborg Svenska samskolan i Tammerfors

Jag har valt att kalla regionen för Åboland istället för Egentliga Finland, eftersom en så begränsad del av landskapet representeras av de tre svenska gymnasierna. För att kunna inkludera de svenska språköarna i analysen har jag slagit ihop dem till "övriga Finland". Jag har gjort samma val i avvägningarna som i tidigare utredningar för att bevara begreppslig klarhet och kunna använda resultaten i denna utredning som komplement till tidigare undersökningar.

I den senare delen av utredningen, där studenternas placering vid Finlands högskolor kartläggs, delas förvaltningsregionerna ytterligare upp i mindre regioner utifrån kulturella och ekonomiska områden. Nyland har i denna del delats upp i huvudstadsregionen, östra Nyland och västra Nyland medan Österbotten och Mellersta Österbotten har delats upp i södra svenska Österbotten, mellersta svenska Österbotten och norra svenska Österbotten. Den regionala jämförelsen möjliggör en kartläggning av variationen mellan olika finlandssvenska regioner och också en diskussion av kontextuella faktorer, så som tätort, glesbygd eller ekonomisk dynamik, som potentiella förklaringar till variationen.

3. Utredning över vad svenska studenter sysselsätter sig med efter studentexamen

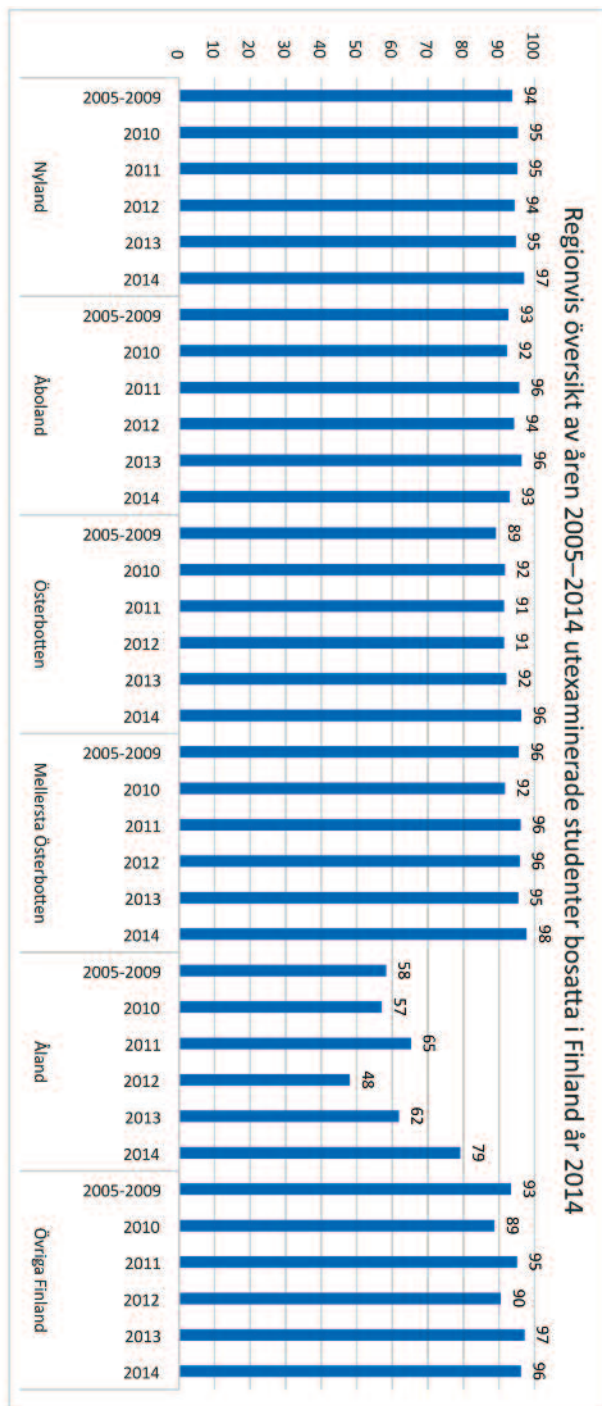
3.1 Studenternas regionvisa emigrationsbenägenhet år 2014

Finlandssvenskar flyttar idag oftare utomlands än de gjorde tidigare. Österbotten och Åboland har en lång tradition av emigration till Sverige. Framför allt Åland ligger kulturellt sett nära Sverige och har goda förbindelser dit. Studier har dock påvisat en växande emigration till Sverige också från huvudstadsregionen, därifrån högt utbildade finlandssvenskar oftare än tidigare flyttar. Detta har väckt frågor om hjärnflykt och dess betydelse ifall trenden fortsätter. Men i vilken grad berör detta studenterna i de olika regionerna? Studenter kan i nationalekonomiska termer kanske främst ses som bidragande till kommande välfärd, vilket betyder att studentflykt leder till förlorad potential.

I figur 1 framgår att studenter som avlagt studentexamen i Nyland åren 2005–2014 i rätt hög grad bor i Finland år 2014. I Åboland är variationen något större, men minst 92 % av de åboländska studenterna bor ändå i Finland år 2014.

I de traditionella emigrationsregionerna ser vi som förväntat även större benägenhet till emigration bland studenter än i södra Finland (Figur 1). Däremot emigrerar inte studenter i högre grad från Österbotten under de första åren efter avlagt studentexamen, och bland dem där det gått en längre tid sedan studentexamen är andelen nog iakttagbar, men inte dramatiskt stor i jämförelse med södra Finland. Från Mellersta Österbotten emigrerar studenter de facto i samma utsträckning som från Nyland. Upp till hälften av de

Figur 1. Andel studenter som avlagt studentexamen 2005–2014 och bodde i Finland år 2014, regionvis. Källa: Statistikcentralen.

åländska studenterna flyttar utomlands. I övriga Finland varierar emigrationsbenägenheten bland de olika studentårskullarna i ungefär samma grad som i Österbotten.

För att avgöra om studenternas beteende förändrats regionvis borde studenternas emigrationsbenägenhet analyseras över en längre tidsperiod. Detta är på grund av utrymmesbrist inte möjligt i denna studie. Statistiken för år 2014 visar i varje fall på befintliga men rätt små skillnader mellan regionerna i antalet emigrerade studenter, med undantag för Åland.

3.2 Svenskspråkiga studenters sysselsättning efter studentexamen

Vad sysselsätter sig de svenskspråkiga studenterna med efter avlagd studentexamen? Tidigare studier har visat på rätt stora regionala skillnader i andelen studenter från de svenska gymnasierna som antagits till högskola. Skillnaderna beror på att studenterna föredrar att studera på den egna hemorten efter gymnasiet och möjligheterna till detta varierar mellan regionerna (Lojander-Visapää, 2007:67). Det är intressant att se om det finns regionala skillnader i vad studenterna i allmänhet sysselsätter sig med efter studentexamen och om dessa skillnader varierar över tid. Nyblivna studenter är över lag mer benägna att sysselsätta sig i arbetslivet en kort tid innan de inleder sina studier eller gör sin värnplikt. Man kan förvänta sig att studenterna inleder sina studier under de tre första åren efter avlagd studentexamen. Skillnader kan antyda att det finns faktorer som systematiskt påverkar studenternas beteende och som på sikt kan ha effekter på både individen och samhället. Statistiken från år 2014 visar den huvudsakliga sysselsättningen för svenska studenter mellan examensåren 2005 och 2014. Studenterna har av Statistikcentralen kategoriserats som:

- sysselsatta i arbetslivet
- arbetslösa
- studerande sysselsatta i arbetslivet
- huvudsyssla studerande
- beväring/civiltjänst
- annan eller okänd
- emigrerad

Källa: Tutkintorekisteri 2014, Opiskelija-aineisto 2014, Työssäkäynttilasto 2014 sekä Oppilaitos & Koulutuksen järjestäjärekisteri 2014.

Varje student har således kategoriserats i endast en av dessa kategorier. En student med anställning räknas som "sysselsatt i arbetslivet". En student som är inskriven vid en högskola och har anställning räknas som "studerande sysselsatt i arbetslivet" och en student inskriven vid högskola utan anställning räknas som "huvudsyssla studerande", eller kort och gott "studerande".

Den regionala indelningen visar endast orten för studentexamen, inte orten för nuvarande sysselsättning. Skillnaderna inom regionerna är rätt små från år till år och därför redogörs här för vad studenterna som avlagt studentexamen 2014, 2012 och 2005–2009 sysselsätter sig med. De studenter som avlagt studentexamen 2014 är således nyblivna studenter, de som tog studenten 2012 är studenter som borde vara i studielivet ifall de tänkt fortsätta studera, och de som blivit studenter 2005–2009 är studenter som borde vara i arbetslivet år 2014.

En regionvis granskning av svenska studenter som avlagt studentexamen 2014 visar att 29 % av studenterna i Nyland befinner sig i arbetslivet samma år (Figur 2). Endast 3 % av studenterna går arbetslösa. Av studenterna i Nyland studerar och arbetar 15 % medan 25 % är heltidsstuderande. Värnplikten utförs av 12 %. Andelen med okänd sysselsättning uppgår till 14 % av de nyländska studenterna. Endast 3 % har flyttat utomlands.

Av de åboländska studenter som avlagt studentexamen år 2014 sysselsätter sig 19 % i arbetslivet samma år och endast 2 % är arbetslösa. Däremot är 26 % studerande med sysselsättning i arbetslivet och hela 28 % heltidsstuderande. Värnplikten utförs av 12 %. Studenter med annan eller okänd sysselsättning utgör 7 %. Av studenterna i Åboland flyttar 7 % utomlands.

I Österbotten sysselsätter sig 19 % av de nyblivna studenterna samma år i arbetslivet och 5 % är arbetslösa. Bland studenterna är 24 % studerande som också är sysselsatta i arbetslivet och 29 % är heltidsstuderande. Bland studenterna i Österbotten gör 12 % värnplikten samma år. Annan eller okänd syssla tillskrivs 7 %. Av studenterna i Österbotten flyttar 4 % utomlands.

I Mellersta Österbotten är 11 % av studenterna i arbetslivet och ingen är arbetslös. Hela 38 % studerar och jobbar och 18 % studerar på heltid. Av de studerande gör 9 % värnplikten och upp till 22 % har okänd syssla, medan 2 % har emigrerat.

På Åland sysselsätter sig t.o.m. 47 % av de nyblivna studenterna år 2014 i arbetslivet. De arbetslösa uppgår till 3 %. Studenterna som studerar och jobbar uppgår till 11 %, medan endast 6 % bedriver heltidsstudier. Värnplikten görs av 2 %. Okänd sysselsättning tillskrivs 11 % av studenterna. Hela 21 % av

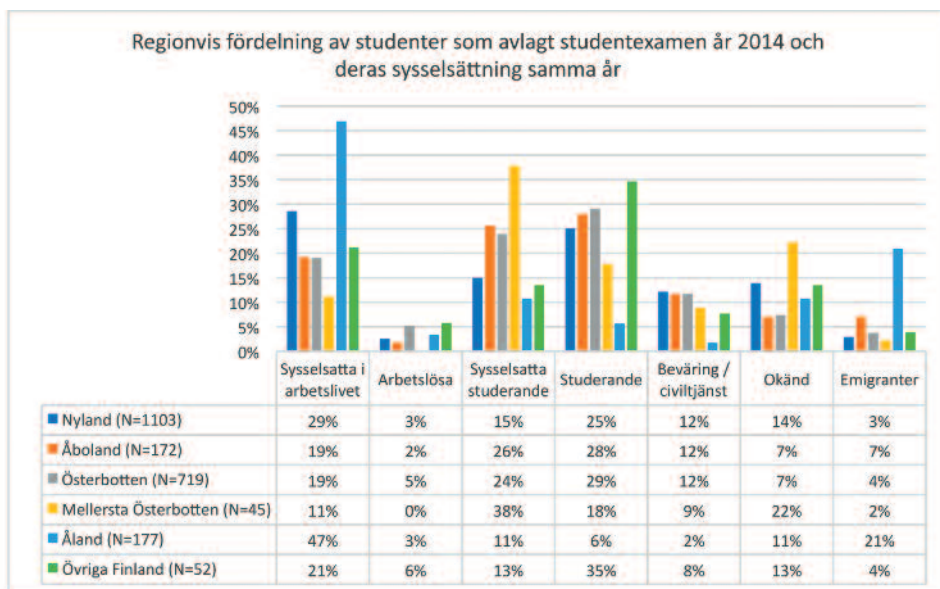
studenterna har emigrerat, vilket kan förklaras med den kulturellt nära kopplingen till Sverige, där många åländska studenter väljer att studera.

I övriga Finland med svenska studenter sysselsätter sig 21 % av de nyblivna studenterna i arbetslivet år 2014. De arbetslösas andel är 6 %, vilket är en något större andel än i de andra regionerna med svenska studenter. Av studenterna studerar och jobbar 13 %, 35 % är heltidsstuderande, 8 % utför värnplikten, 13 % har okänd syssla och 4 % har emigrerat.

Ur statistiken kan vi utläsa att Nyland utmärker sig med den stora mängden studerande som sysselsätter sig i arbetslivet samma år som de tagit studentexamen. I Åboland och Österbotten har en förhållandevis stor andel studenter redan i detta skede studier som huvudsyssla. I Mellersta Österbotten är andelen studerande med arbete betydligt större än i de andra regionerna. På Åland utgör studenter som sysselsatt sig i arbetslivet den absolut största delen av alla nyblivna studenter. I övriga Finland är den största andelen studenter studerande på heltid.

Två år efter avlagd studentexamen har en stor del av de studenter som tänkt fortsätta studera inlett studierna. I Nyland är 14 % av studenterna som utexaminerats år 2012 sysselsatta i arbetslivet år 2014 och 2 % är arbetslösa

Figur 2. Svenskspråkiga studenter som avlagt studentexamen år 2014 och hur de sysselsätter sig samma år. Källa: Statistikcentralen.

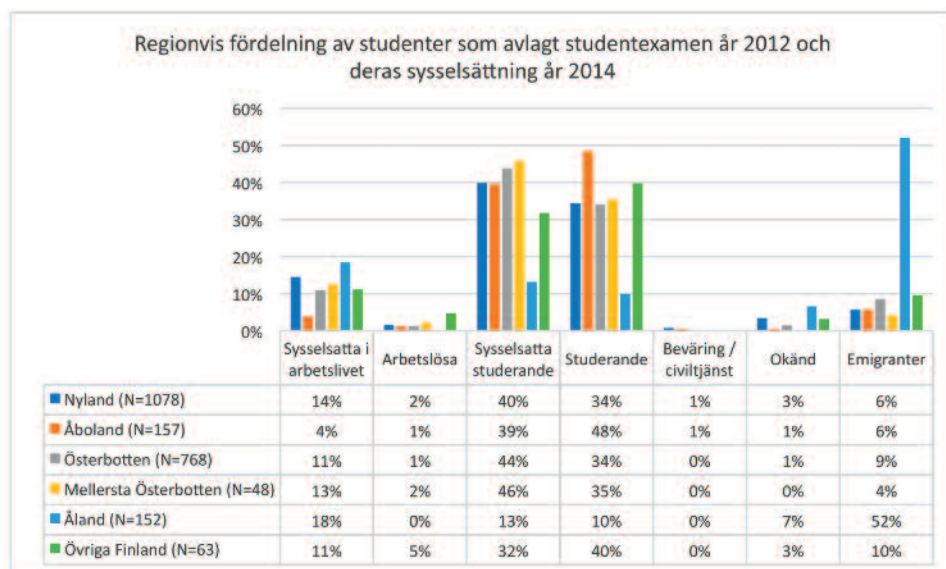
(Figur 3). Hela 40 % är studerande med jobb och 34 % har studier som huvudsyssla. Endast 1 % gör värnplikten, 3 % har annan eller okänd sysselsättning och 6 % har emigrerat.

I Åboland är 4 % sysselsatta i arbetslivet och 1 % arbetslösa. Andelen studerande med jobb uppgår till 39 % och 48 % har studier som huvudsyssla. Endast 1 % fullgör värnplikten, 1 % har annan eller okänd sysselsättning och 6 % har emigrerat.

Två år efter studentexamen är 11 % av de österbottniska studenterna sysselsatta i arbetslivet. Endast 1 % är arbetslösa, medan 44 % studerar och jobbar och 34 % har studier som huvudsyssla. Ingen (0 %) utför värnplikten, 1 % har annan eller okänd sysselsättning och 9 % har emigrerat. I Mellersta Österbotten är 13 % verksamma inom arbetslivet, 2 % arbetslösa, 46 % studerande med arbete och 35 % heltidsstuderande. Ingen gör värnplikten och ingen har heller okänd syssla, medan 4 % av studenterna har emigrerat.

Av de åländska studenterna är 18 % i arbetslivet två år efter studentexamen. Arbetslösheten är obefintlig. Andelen studenter som studerar och jobbar är 13 % och 10 % har studier som huvudsyssla. Ingen gör sin militärtjänst, medan 7 % har annan eller okänd sysselsättning. Mer än hälften, 52 %, av de åländska studenterna har emigrerat två år efter studentexamen.

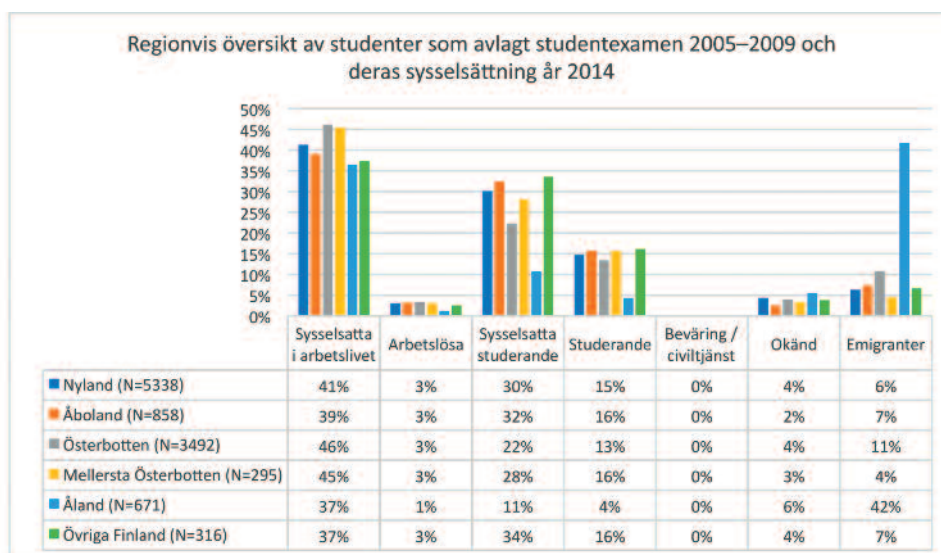
Figur 3. Andelen svenskspråkiga studenter som avlagt studentexamen år 2012 och deras sysselsättning år 2014 Källa: Statistikcentralen.

I övriga Finland är 11 % av de svenska studenterna som utexaminerats 2012 sysselsatta i arbetslivet år 2014. De arbetslösa uppgår till 5 %, medan 32 % är studerande med arbete och 40 % är studerande på heltid. Andelen som gör värnplikten är obefintlig, 3 % har annan eller okänd sysselsättning och 10 % har emigrerat.

Om vi betraktar studenter som utexaminerats åren 2005–2009 och som enligt idealisk studiegång borde vara färdiga med studierna och förhoppningsvis sysselsatta i arbetslivet år 2014, står det klart att en stor del studenter faktiskt är sysselsatta i arbetslivet i alla regioner. Vissa skillnader regionerna emellan kan ändå skönjas. Andelen studenter i arbetslivet är högst i Österbotten (46 %) och i Nyland (41 %). En något lägre % men ändå den enskilt största gruppen är studenter som arbetar: Åboland 39 %, övriga Finland 37 % och Åland 37 %. I Åboland studerar 16 % av studenterna ännu fem år efter studentexamen, vilket tillsammans med Mellersta Österbotten (16 %) och övriga Finland (16 %) är den högsta procenten i den regionala jämförelsen. Samma fenomen kan iaktas med hänsyn till studerande med arbete, där den högsta andelen ännu i detta skede finns i övriga Finland (34 %) och Åboland (32 %). På Åland utgör de utflyttade studenterna den absolut största enskilda gruppen (42 %).

Figur 4. Andelen studenter som avlagt studentexamen åren 2005–2009 och hur de sysselsätter sig år 2014. Källa: Statistikcentralen.

Statistiken visar regionala variationer i studenternas sysselsättning samma år som de avlagt studentexamen. I Nyland är de flesta sysselsatta i arbetslivet och i Åboland studerar de flesta. I Österbotten fördelar sig studenterna ungefär jämnt mellan arbete, studier med arbete och enbart studier. På Åland är den största gruppen sysselsatta i arbetslivet men en ansenlig del har även flyttat till Sverige. I övriga Finland jobbar eller studerar de flesta.

Två år efter studentexamen är skillnaderna mellan regionerna på fastlandet små beträffande sysselsättning. På Åland har studenterna emigrerat eller hittat arbete, men en stor del studerar även i Finland, framför allt i kombination med arbete. I övriga Finland är de flesta studerande och en stor del är studerande med arbete. Andelen som enbart är sysselsatta i arbetslivet är även betydligt högre än i de stora svenska regionerna. Skillnaderna är små mellan regionerna i andel sysselsatta i olika uppgifter tre och fyra år efter att studenterna avlagt studentexamen.

Studenter som avlagt studentexamen mellan åren 2005 och 2009 sysselsätter sig år 2014 på varierande sätt i de olika regionerna. I Nyland, Österbotten och Mellersta Österbotten är den största enskilda gruppen studenter sysselsatta i arbetslivet. Andelen är mindre i Åboland, Åland och övriga Finland, men även här är denna grupp den enskilt största gruppen. I Åboland studerar fortsättningsvis en sjättedel av studenterna som avlagt studentexamen till och med fem år tidigare.

Vad kan man utläsa ur ovanstående resultat? Resultaten antyder att det finns olika faktorer som i de olika regionerna påverkar vad studenten sysslar med strax efter studentexamen eller ett år senare. Suget till arbetslivet strax efter studentexamen är kanske starkare i Nyland, på Åland, i språköarna och i viss mån i Österbotten, där studerande på grund av en förhållandevis dynamisk ekonomi således har flera möjligheter till sysselsättning än i Åboland (Andersson, Nordberg & Eklund, 2015). I Åboland är studiemöjligheterna för de svenska studenterna goda, vilket antagligen är förklaringen till att en så stor del studenter inleder sina studier under samma år som de avlagt studentexamen. Två år efter studentexamen är studenterna generellt sett i samma utsträckning i studielivet i de stora tvåspråkiga regionerna. Intressant nog är studerande som avlagt studentexamen minst fem men högst nio år tidigare i högre grad ute i arbetslivet i Nyland, Österbotten och Mellersta Österbotten än i Åboland eller övriga Finland. I Åboland studerar studenterna fortsättningsvis i högre grad i detta skede. Tror man på förklaringen att suget till arbetslivet orsakas av en regionalt dynamisk ekonomi, kan det tol-

kas som att det finns ett större sug också från studierna till arbetslivet i dessa regioner än i Åboland eller i övriga Finland. Oviljan att flytta längre bort kanske fortfarande spelar en roll efter studier vid högskola eller universitet (Finlös, 2015), och således försvinner fördelen som studenter i Åboland haft i jämförelse med studenter från andra regioner med tanke på deras goda möjligheter till tidigare studiestart.

Tidigare studier har visat att det bland svenska studenter finns regionala skillnader i antagningsprocenten till högskolorna. Bland studenterna i Österbotten har antagningsprocenten varit högst och i Nyland, inberäknat huvudstadsregionen, övriga Finland och på Åland lägst. Ser man på de regionala skillnaderna angående studentens väg från gymnasium till högskola och vidare ut i arbetslivet förefaller det faktum att man börjar studera strax efter studentexamen inte vara avgörande för när man övergår från högskolestudier till arbetslivet.

De viktigaste resultaten gällande svenska studenters sysselsättning i regionerna

- Hur snabbt svenska studenter inleder sina studier varierar mellan regionerna: i Åboland inleder studenterna sina studier snabbt medan det dröjer längre för studenter i Nyland och Österbotten innan de börjar studera vid högskola eller universitet.
- Två år efter studentexamen studerar fortfarande en lika stor andel svenska studenter i Nyland, Åboland och Österbotten.
- Studenter i Åboland övergår inte fortare från studierna till arbetslivet än studenter i Nyland och Österbotten trots att de börjar studera vid högskolor snabbare efter gymnasiet.

3.3 Till vilken examensnivå studerar svenska studenter från de olika regionerna?

Studenternas val av studieområde påverkas av studentens eget intresse för ämnet samt utbildningens placeringsort och språk. Från tidigare studier vet vi att svenska studenter brukar föredra samhällsvetenskaper och ekonomi men också humaniora, juridik och medicin i något högre grad än finska studenter i snitt när de väljer ämnesområde för universitetsstudier (Lojander-Visapää, 2007:76–77). Men till vilken examensnivå studerar svenska studenter från de olika regionerna? Detta är intressant inte minst med tanke på att regionerna ofta tillskrivs olika profiler utifrån hur deras tradition och kultur uppfattas. Ett allmänt antagande är att människor med entreprenörsanda föredrar yrkeshögskola framom universitet (Nygård, 2015). Om studenterna i högre grad väljer yrkeshögskola blir vissa kunskapsområden underrepresenterade i regionen. Med tanke på utbildningspolitiken är det även viktigt att känna till regionernas studerandeprofil eftersom eventuella kommande insparingar vid universitet eller yrkeshögskolor har olika effekter beroende på regionens andel studenter inom respektive studieinriktning.

För analysen har svenska studenter som tagit studentexamen åren 2012–2014 i Nyland, Åboland, Österbotten, Mellersta Österbotten, Åland och övriga Finland granskats utifrån vilken examensnivå de studerat på år 2014. Sammanslagningen av studenterna för åren 2012–2014 ger en mer pålitlig översikt än om man endast granskade nyblivna studenter. Detta beror på att en stor del studenter inleder sina studier först ett eller två år efter studentexamen. Analysen visar alltså den procentuella andelen studenter från de olika regionerna och vad de studerar år 2014.

Av de nyländska studenter som börjat studera efter studentexamen studerar 56 % för lägre högskoleexamen, dvs. på universitet (Figur 5). Ungefär en tredjedel, 30 %, studerar för yrkeshögskoleexamen, 6 % studerar för en examen inom yrkesutbildningen och 2 % går på gymnasiet, dvs. de tar studentexamen hösten 2014. Endast 1 % av studenterna läser för högre högskoleexamen och 6 % studerar för okänd examensnivå.

Av de åboländska studenterna studerar 62 % för lägre högskoleexamen, 26 % av studenterna i Åboland läser för yrkeshögskoleexamen, 9 % studerar inom yrkesutbildningen. Endast 1 % har ännu inte avlagt studentexamen medan 1 % studerar för högre högskoleexamen och 1 % för okänd examen.

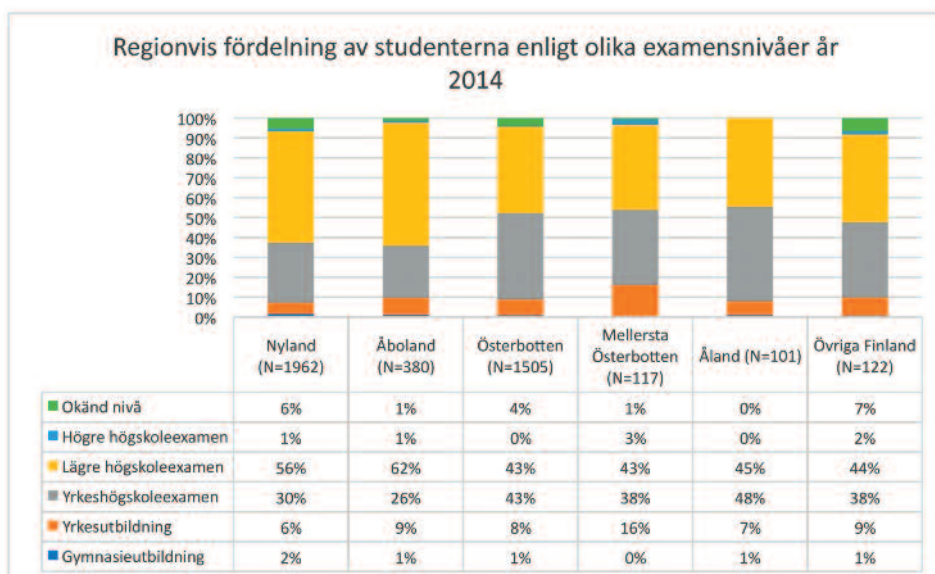
I Österbotten studerar år 2014 43 % av studenterna som inlett sina stu-

dier efter gymnasiet till lägre högskoleexamen. Exakt en lika stor del, 43 %, studerar för yrkeshögskoleexamen. Yrkesutbildning har lockat 16 %, medan 1 % fortfarande går i gymnasiet dvs. de ska avlägga studentexamen hösten 2014. Ingen av studenterna läser för högre högskoleexamen och 4 % har studieplats på okänd nivå. I Mellersta Österbotten läser 43 % till lägre högskoleexamen och 38 % till yrkeshögskoleexamen. Rentav 16 % studerar inom någon yrkesutbildning medan ingen längre går i gymnasiet. Tre procent läser redan för högre högskoleexamen och 1 % för okänd nivå.

Av studenterna på Åland läser 45 % med sikte på en lägre högskoleexamen, 48 % läser för yrkeshögskoleexamen, 7 % studerar för yrkesutbildning, 1 % har ännu inte avlagt studentexamen. Ingen har inlett studier för högre högskoleexamen.

Hela 44 % av studenterna som avlagt studentexamen i de så kallade språköarna läser till lägre högskoleexamen. Hela 38 % studerar på yrkeshögskola, 9 % studerar inom yrkesutbildningen, 2 % studerar till högre högskoleexamen och 7 % studerar till okänd examensnivå.

Figur 5. Regionvis översikt av studenter som avlagt studentexamen åren 2012–2014 och till vilken examensnivå de studerar år 2014. Källa: Statistikcentralen.

Översikten visar att majoriteten av studenterna i Nyland och Åboland som fortsätter studera gör det vid ett universitet. Ungefär en tredjedel av studenterna i Nyland och ca en fjärdedel av studenterna i Åboland som fortsätter studera läser vid yrkeshögskola. Studenter i Österbotten som fortsätter studera gör det däremot i lika stor utsträckning vid universitet som vid yrkeshögskola, med en lite större andel vid yrkeshögskola. I detta avseende skiljer sig studenternas beteende i Österbotten från beteendet i Nyland och Åboland. Detta kan antagligen förklaras med vilken typ av utbildning som erbjuds i studenternas hemregion. Också regionens identitet gällande näringar och näringslivets struktur kan tänkas bidra till yrkeshögskolans popularitet bland studenterna i Österbotten. Österbottens traditionellt starka entreprenörsidentitet i kombination med framgångsrik tillverkningsindustri och Vasas starka energikluster är exempel på detta (Nygård, 2015). På Åland studerar däremot nästan hälften av studenterna vid yrkeshögskola och endast en tredjedel vid universitet. Också en rätt stor andel studenter från Åland studerar inom yrkesutbildningen. I de svenska regionerna på fastlandet är andelen studenter i yrkesutbildning betydligt lägre. I övriga Finland läser den största gruppen studenter vid universitet medan yrkeshögskola kommer som god tvåa i popularitet.

Det är viktigt att känna till de regionala skillnaderna i utbildningarnas examensnivå utifrån var ungdomarna studerar, eftersom den aktuella utbildningspolitiken kan ha olika utfall för regionerna utgående från studenternas beteende. Studenter i regioner där man tenderar att favorisera universitetsexamen drabbas hårdare av universitetsnedskärningar än studenter i regioner där yrkeshögskola eller yrkesutbildning är populärare. På samma sätt drabbar nedskärningar och sammanslagningar av yrkeshögskolor eller yrkesutbildningar studenter som är bosatta i regioner där dessa utbildningar är populära. Dynamiken är i all sin enkelhet en självklarhet, men för förutspående av dess utslag är det viktigt att empiriskt känna till vilka examina som lockar studenterna i de olika regionerna. Detta innebär att studenter i Nyland och Åboland är mest utsatta för universitetsnedskärningar medan studenter på Åland och i Österbotten drabbas hårdare av nedskärningar vid yrkeshögskolorna.

De viktigaste resultaten angående svenska studenters val av examensnivå i regionerna

- Majoriteten av de svenska studenterna i Nyland och Åboland studerar för universitetsexamen. I Österbotten studerar däremot en lika stor andel för universitets- som för yrkeshögskoleexamen.
- Majoriteten av de åländska studenterna studerar för yrkeshögskoleexamen medan majoriteten i övriga Finland studerar för universitetsexamen

3.4 Fördelning av svenska studenter i Finlands högskolor

I vilka högskolor studerar de svenska studenterna i Finland? Frågan har aktualiserats som en följd av institutionella förändringar på högskolefältet, men också på grund av de samhälleliga förändringarna med en möjlig ökad mobilitet över språk- och kulturgränserna i kombination med snabbare och flexiblare kommunikationsförbindelser. Utvecklingen mot resultatbaserad finansiering av högskolorna har föranlett en upptrappad kamp om studenterna. De finskspråkiga universiteterna och yrkeshögskolorna kan i synnerhet locka den ökande mängden tvåspråkiga studenter. Tidigare studier har visat att svenska studenter i hög grad föredrar svensk högskoleutbildning (Lojander-Visapää, 2007). Man kan således begrunda i vilken utsträckning de svenska och tvåspråkiga högskolorna försvarar sin position i dag.

I denna utredning beaktas de knappa femtio universitet och högskolor i Finland i den form de existerade år 2014 och som redogjordes för tidigare i rapporten. För en förteckning över alla högskolor i Finland se bilaga 1. Alla svenska studenter som antagits till finländska högskolor åren 2012–2014 är för denna analys sammanräknade och redovisas för högskolevis. Andelen svenska studenter vid högskolorna framställs med en noggrannhet på två decimaler så att översikten även kan omfatta högskolor med en andel på under 0,5 % av svenska studenter.

Den populäraste studieplatsen för svenska studenter på tredje stadiet i

Finland är Åbo Akademi med en andel på över 31 % av de svenska studenterna (Figur 6). Näst populärast är yrkeshögskolan Novia med en andel på 22,9 % av de svenska studenterna. Tredje flest, 12,97 %, av de svenska studenterna börjar studera vid yrkeshögskolan Arcada i Helsingfors. Så som tidigare diskuterats skiljer sig de två svenska yrkeshögskolornas profil åt så att Novia är den regionala yrkeshögskolan med campus i Ekenäs, Åbo, Jakobstad och Vasa, medan Arcada är metropolhögskolan med verksamhet endast i Helsingfors. Detta förklarar också Novias upptagningsförmåga av studenter både totalt och regionalt sett. På fjärde plats bland svenska studenter ligger Hanken som lockade drygt 11 %. Hanken har utöver Helsingforsenheten även en enhet i Vasa, vilket ökar dess regionala upptagningsförmåga. Helsingfors universitet kommer på femte plats med 10,4 % av de svenska studenterna. De övriga tvåspråkiga högskolorna lockade en betydligt mindre andel svenska studenter, och vid de finska universiteten och högskolorna studerar endast en bråkdel av de nyblivna svenska studenterna. De flesta högskolorna har dock någon form av representation av svenska studenter.

Andelen svenska studenter vid universiteten och högskolorna i Finland i denna studie går endast delvis att jämföra med resultaten som uppvisats i tidigare studier, eftersom man i denna studie utgått från den faktiska placeringen av studenterna vid respektive universitet eller högskola. I tidigare studier har motsvarande analys gjorts utifrån andel ansökningar, vilket förstås inte till fullo kan likställas med andel mottagna studieplatser. Antalet ansökningar visar bättre hur populär en högskola är än antalet antagna, eftersom högskolornas antagningsprocent, dvs. hur lätt man kommer in, varierar. Däremot visar andelen antagna naturligtvis den faktiska placeringen av svenska studenter i högskolorna. Även förändringarna i högskolefältet som diskuterats tidigare vållar problem för jämförelsen. Yrkeshögskolan Novia grundades år 2008 då Svenska yrkeshögskolan och Sydväst förenades. I tidigare utredningar om studentströmmar till högskolor var Svenska yrkeshögskolan och Sydväst självständiga högskolor. Aalto-universitetet grundades år 2010 genom en sammanslagning av Tekniska högskolan, Finska handelshögskolan och Konstindustriella högskolan, vilka i tidigare utredningar alltså utgjort självständiga enheter.

En jämförelse med detta i åtanke visar likväl att det inte skett drastiska förändringar i universitetens och högskolornas popularitet bland svenska studenter. Åren 2003–2005 var Åbo Akademi populärast (22,2 % av ansökningarna) följt av Helsingfors universitet (14,7 %), Arcada (13,9 %), Sydväst

(7,7 %), Svenska yrkeshögskolan (7,6 %) och Hanken (5,6 %) (Lojander-Visapää, 2007:59). Åbo Akademi har således behållit sin position som populäraste universitet eller högskola. Beaktar man Novias organisationsmodell är det inte heller överraskande att högskolan kommer på andra plats bland svenska studenters preferenser åren 2012–2014. Arcada var även åren 2012–2014 tredje populärast. Hanken har däremot höjt sin andel svenska studenter, vilket illustreras av att endast 5,6 % av de svenska studenterna ansökte om studieplats där åren 2003–2005 medan rentav 11,16 % av de svenska studenterna erhölet studieplats där under åren 2012–2014. Att 10,4 % av de svenska studenterna inlett studier vid Helsingfors universitet åren 2012–2014 medan 14,7 % ansökt om studieplats där under åren 2003–2005 är föga överraskande med tanke på konkurrensen om studieplatserna.

Av övriga högskolor och universitet verkar Aalto-universitetet ha försvarat sin position rätt väl bland svenska studenter. Trots sammanslagningen av tre högskolor har 3,78 % av de svenska studenterna inlett sina studier vid Aalto-universitetet under åren 2012–2014 i jämförelse med att 3,8 % av ansökningarna riktades till enbart Tekniska högskolan 2003–2005. Åren 2003–2005 erhölet Konstindustriella högskolan 1,1 % av de svenska ansökningarna och Helsingfors handelshögskola 0,1 %.

De viktigaste resultaten beträffande svenska studenters placering vid Finlands högskolor

- Åbo Akademi är den populäraste högskolan bland svenska studenter följt av Nova och Arcada, vilket även var situationen för ett decennium sedan.
- Hankens popularitet har ökat mest av de svenska och tvåspråkiga högskolorna under ett decennium.

Figur 5a. Procentuell fördelning av de svenska studenter som avlagt studentexamen åren 2012-2014 vid Finlands högskolor år 2014, N=3655. Källa: Statistikcentralen.

3.5 De svenska studenternas regionvisa fördelning vid högskolorna

Tidigare studier har visat att de flesta svensk- och tvåspråkiga universitet och yrkeshögskolor i Finland har en rätt lokal rekryteringsbas. Detta orsakas av att svenska studenter i mån av möjlighet föredrar att studera i hemregionen och på svenska. Av de svensk- och tvåspråkiga högskolorna har endast Åbo Akademi lyckats attrahera en betydande andel studenter från alla regioner. För att utreda om detta gäller även för år 2014 delades Nyland in i västra Nyland, huvudstadsregionen och östra Nyland för att vara jämförbart med tidigare studier. De svensk- och tvåspråkiga kommunerna i Österbotten och Mellersta Österbotten delades in i södra svenska Österbotten (Kristinestad och Närpes), mellersta svenska Österbotten (Malax, Vasa, Korsholm och Vörå) och norra svenska Österbotten (Nykarleby, Pedersöre, Jakobstad, Larsmo, Kronoby och Karleby) i enlighet med regionens svenskspråkiga gymnasier. Indelningen av Österbotten kan motiveras med de olika områdesprofilerna, som kan ge belägg för skillnaderna i studentströmmarna till högskolorna från landsbygds- och tätortsregionerna.

För att analysera var de svenska studenter som avlade studentexamen åren 2012–2014 placerat sig vid högskolorna redogörs här för elva högskolor, det vill säga de svensk- och tvåspråkiga högskolorna. Finlands övriga högskolor är sammanräknade som finska yrkeshögskolor och finska universitet eftersom en så liten andel svenska studenter studerar vid dessa. Andelen studenter i respektive högskola är räknad utifrån samtliga studenter som erhållit studieplats på högskola efter studentexamen. I tidigare studier har man utgått från det totala antalet studenter som ansökt om studieplats vid en högskola och således beaktat även de studenter som inte erhållit en studieplats, det vill säga omkring 50–60 %, beroende på region. Därför kan man inte direkt jämföra denna studies procentuella andel studenter från respektive region som antagits till de olika högskolorna med resultaten från tidigare studier. Däremot kan man göra en grov jämförelse av hur studenternas regionvisa preferensordning förändrats beträffande hur studenterna prioriterat olika högskolor.

Bland studenterna i huvudstadsregionen var Hanken den populäraste högskolan år 2014. Över 22 % av regionens svenska studenter som fortsatte till högskola efter gymnasiet inledde sina studier där. Den näst populäraste högskolan bland studenterna i huvudstadsregionen var Helsingfors universi-

tet (21 %) och tredje populärast var Arcada (20 %). Av huvudstadsregionens studenter som fortsatte till högskola började över 18 % studera vid Åbo Akademi. Vid Aalto-universitetet studerade drygt 8 % av studenterna som fortsatte vid högskola. I jämförelse med huvudstadsregionens studentströmmar till högskolorna åren 2003–2005 har Hanken under åren 2012–2014 gått förbi Helsingfors universitet och Arcada som populäraste högskola. Åbo Akademi har dragit ifrån Aalto-universitetet (tidigare Tekniska högskolan) i popularitet.

I västra Nyland är Åbo Akademi populärast. Nästan 35 % av regionens studenter som fortsätter vid högskola börjar studera där. Näst flest av de västnyländska studenterna började studera vid Novia (23,9 %) och tredje flest vid Arcada (16,2 %). Drygt 12 % inledde sina studier vid Helsingfors universitet och motsvarande siffra för Hanken var dryga 7 %. I jämförelse med åren 2003–2005 verkar inga förändringar ha skett i västra Nyland beträffande studenternas preferensordning av högskolorna.

I likhet med situationen i västra Nyland studerar upp till 34 % av de östnyländska studenter som fortsätter till en högskola vid Åbo Akademi. Arcada (23,6 %) är näst populärast och Novia (12,7 %) kommer på tredje plats bland östra Nylands studenter. Helsingfors universitet (10,5 %) kommer på fjärde plats och Hanken på femte plats (7,6 %) bland östra Nylands studenter som fortsätter vid högskola. Anmärkningsvärt är att 4,5 % av studenterna i östra Nyland börjar studera vid Haaga-Helia yrkeshögskola, vilket förklaras med högskolans Borgå-campus. Andelen är högre än i andra regioner med motsvarande finskspråkiga yrkeshögskolor. Om man jämför med östra Nylands studentströmmar till högskolor 2003–2005 är studentströmmarna 2012–2014 rätt lika med undantag för Novia som passerat Helsingfors universitet.

I Åboland studerar majoriteten av studenterna som fortsätter till högskola vid Åbo Akademi (61,8 %). Näst flest börjar studera på Novia (22,2 %). De övriga högskolorna rekryterar betydligt mindre andelar av Åbolands studenter i jämförelse med dessa två högskolor. Omkring 6 % av studenterna som fortsätter vid högskola studerar vid Arcada och omkring 4 % vid Helsingfors universitet. I jämförelse med åren 2003–2005 är högskolornas tätplaceringar oförändrade. Till skillnad från tidigare rekryterade Helsingfors universitet under åren 2012–2014 en större andel studenter i Åboland än finska universitet och högskolor, så som Åbo universitet och Åbo yrkeshögskola.

I de tre regionerna i Österbotten studerade de flesta studenterna vid Novia (mellersta och norra svenska Österbotten 38,4 %, södra svenska Öster-

botten 47,1 %). Den näst största andelen studenter i samtliga österbottniska regioner studerade vid Åbo Akademi (mellersta svenska Österbotten 31,1 %, norra svenska Österbotten 33,9 % och södra svenska Österbotten 32 %). I mellersta svenska Österbotten var Hanken tredje populärast (10,5 %). I norra svenska Österbotten var däremot Arcada tredje populärast (8,4 %). I södra svenska Österbotten var Hanken även tredje populärast men med en betydligt lägre andel (5,2 %) av regionens studenter än i mellersta svenska Österbotten. De tre österbottniska regionerna uppvisar med andra ord rätt liknande studentströmmar till högskolorna, med några mindre undantag. På grund av att Österbotten inte i tidigare studier indelats i tre regioner kan man inte jämföra studentströmmarna över tid regionerna emellan. Försöker man säga något om regionen som helhet kan man konstatera att studenterna under åren 2003–2005 i första hand studerade vid Åbo Akademi, i andra hand vid Svenska yrkeshögskolan och i tredje hand vid Sydväst. Den sammanslagna högskolan Novia rekryterar idag flest studenter och Åbo Akademi näst flest studenter i regionen.

Av de åländska studenterna studerar de flesta vid Åbo Akademi (33,3 %) och näst flest vid Högskolan på Åland (20,4 %). Tredje flest börjar studera på Arcada (16,1 %) och fjärde flest på Novia (15,1 %). Anmärkningsvärt är att den näst högsta andelen studenter i jämförelse med andra regioner börjar studera vid Aalto-universitetet (3,2 %). På Åland har det skett en del förändringar i studentströmmarna sedan 2003–2005. Det är fortfarande Åbo Akademi som lockar flest studenter, men Arcada rekryterade åren 2012–2014 betydligt fler studerande på Åland än tidigare. Detsamma gäller Novia, som också rekryterade fler studerande på Åland än tidigare.

De flesta studenterna från språköarna började studera vid Åbo Akademi (35,3 %). Näst flest studenter rekryterade Novia (19,6 %) och tredje flest Arcada (15,7 %). Den fjärde största gruppen började studera vid någon finsk yrkeshögskola (9,8 %), vilket indikerar att språköarnas studenter i viss mån föredrar att studera i hemregionen trots att studiespråket är finska. Detta är förmodligen ett resultat av att de svenskspråkiga i språköarna är vana vid en finsk- eller tvåspråkiga miljö. I jämförelse med åren 2003–2005 är andelarna grovt taget desamma, dock har en mindre andel av studenterna än tidigare på senare tid intresserat sig för finska universitet.

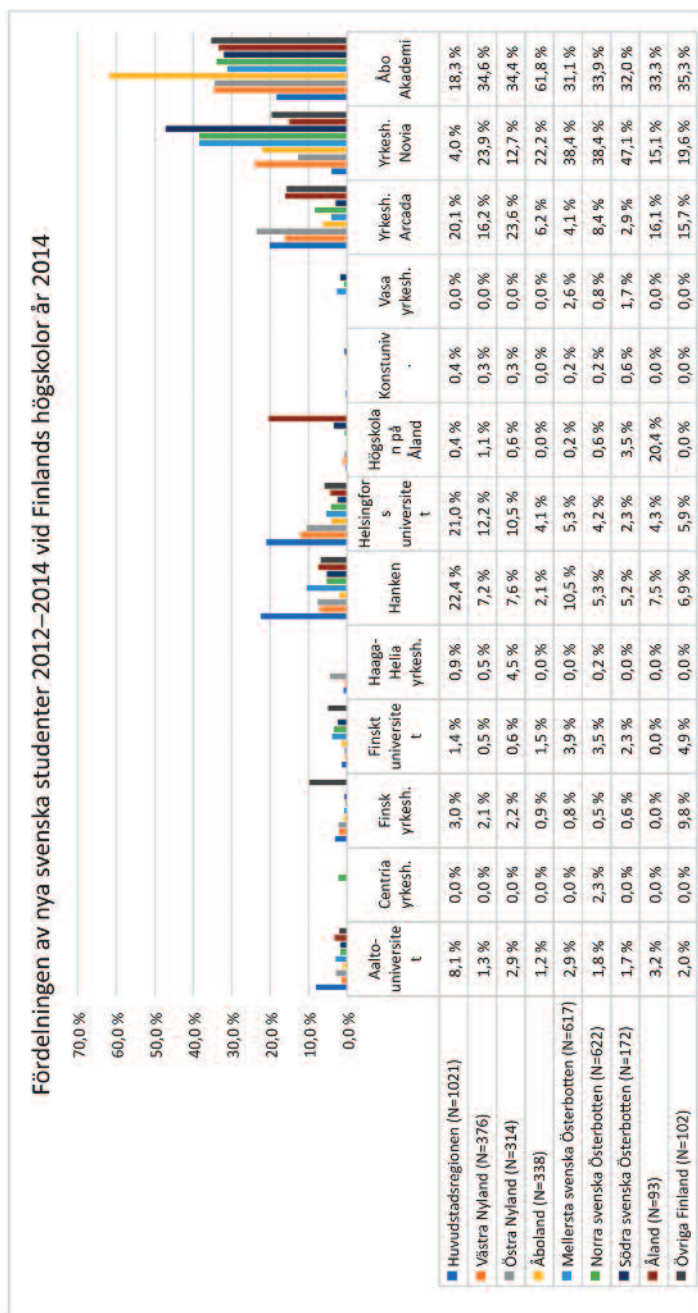
Sammanfattningsvis kan man konstatera att Åbo Akademi rekryterar starkt i alla svenska regioner bortsett från huvudstadsregionen. Med tiden har Åbo Akademis dragningskraft dock ökat även där. Novia rekryterar starkt

i västra Nyland, Åboland och Österbotten, medan Arcada rekryterar starkt i östra Nyland och huvudstadsregionen. Arcadas rekrytering på Åland har ökat mycket på ett decennium. Bland huvudstadsregionens studenter rekryterar Hanken flest och Helsingfors universitet näst flest.

De viktigaste resultaten beträffande svenska studenter val av studieområden i regionerna

- Svenska högskolor har en rätt regional rekryteringspopulation med undantag för Åbo Akademi som rekryterar starkt i samtliga regioner.
- Studenter från huvudstadsregionen studerar främst vid Hanken, Helsingfors universitet och Arcada medan studenter i Åboland främst studerar vid Åbo Akademi och Novia.
- Svenska studenter från språköarna studerar i betydligt högre grad vid finska yrkeshögskolor än studenter i andra regioner gör.
- Över tid har förändringarna varit små i regionernas studentströmmar till högskolorna. I huvudstadsregionen har andelen studenter som studerar vid Hanken ökat och från Åland har andelen studenter som studerar vid Arcada ökat.

Figur 6. Regionvis fördelning av svenska studenter som avlagt studentexamen 2012–2014 och som studerade vid Finlands högskolor år 2014.

3.6 Fördelningen av studenter mellan Finlands högskolor enligt gymnasium

I likhet med regionala skillnader i studentströmmarna till högskolorna kan även strömmarna från gymnasierna inom samma region skilja sig åt. Skillnaderna kan bero på gymnasiets profilering som traditionellt gymnasium med uppgift att fostra till akademiska studier eller som gymnasium med inriktning på vuxna och yrkesstuderande som avlägger en så kallad kombinationsexamen. Även skillnader mellan storstads- och småortsgymnasier kan tänkas påverka studentströmmarna. I detta avsnitt utreds de regionvisa studentströmmarna från enskilda svenska gymnasier till högskolor. Detta har inte analyserats tidigare i andra undersökningar.

Huvudstadsregionen

Bland studenterna i huvudstadsregionen är Hanken, Helsingfors universitet och Arcada de populäraste högskolorna. Bland huvudstadsregionens sju svenska gymnasier märks dock en del betydande skillnader i studentströmmarna till högskolorna (Figur 8). De flesta, 25 %, av dem som avlagt studentexamen vid Mattlidens gymnasium i Esbo studerar vid Arcada. Endast snäppet färre, 24 % av dem som tagit studenten vid Mattlidens gymnasium, studerar på Hanken. Tredje och fjärde populärast är Åbo Akademi och Helsingfors universitet.

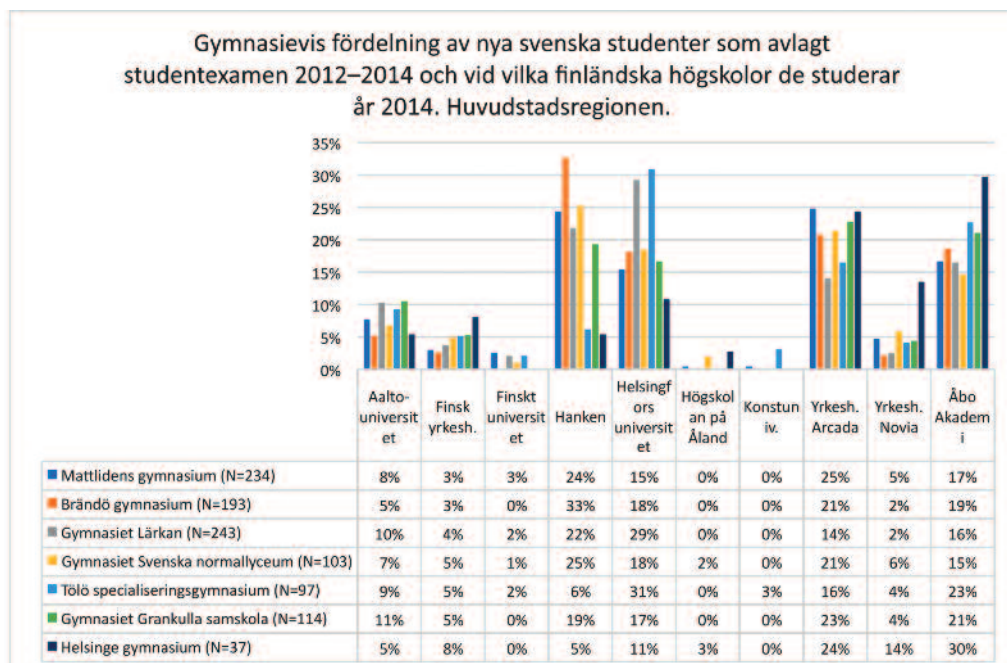
Från Brändö gymnasium i Helsingfors går de flesta, omkring en tredjedel, vidare till Hanken. Omkring en femtedel börjar studera vid Arcada, Åbo Akademi och Helsingfors universitet. De flesta studenterna från gymnasiet Lärkan i Helsingfors fortsätter vid Helsingfors universitet. Något över en fjärdedel börjar studera vid Hanken, medan en sjättedel börjar studera vid Åbo Akademi eller Arcada. Bland studenterna från Gymnasiet Svenska normallyceum i Helsingfors börjar en fjärdedel studera vid Hanken, en femtedel vid Arcada och något färre går vidare till Helsingfors universitet och Åbo Akademi. Den absolut största gruppen studenter från Tölö specialiseringsgymnasium börjar studera vid Helsingfors universitet. Näst flest studenter går vidare till Åbo Akademi och tredje flest till Arcada.

Av studenterna från gymnasiet Grankulla samskola börjar största delen studera vid Arcada och något överraskande kommer Åbo Akademi på andra plats. Populärast därefter är Hanken och Helsingfors universitet. Helsingfors

gymnasium i Vanda skiljer sig från huvudstadsregionens svenska gymnasier genom att de flesta studenterna därifrån, omkring 30 %, börjar studera vid Åbo Akademi. Näst populärast är Arcada, tredje populärast Novia och först på fjärde plats, med en andel på 11 %, kommer Helsingfors universitet.

Mattlidens gymnasium, Brändö gymnasium, Gymnasiet svenska normallyceum och Gymnasiet Grankulla samskola verkar utifrån studentströmmarna gynna intresse för akademiska ekonomistudier och också yrkeshögskolestudier. Studenterna från Gymnasiet Lärkan och Tölö specialiseringsgymnasium verkar däremot intressera sig för traditionella akademiska studier men också för akademiska ekonomistudier. Helsing gymnasium liknar beträffande studentströmmarna främst småortsgymnasierna.

Figur 7. Gymnasievis fördelning av nya svenska studenter som avlagt studentexamen 2012–2014 och studerar vid finländska högskolor år 2014. Huvudstadsregionen. Källa: Statistikcentralen.

Västra Nyland

Bland de svenska studenterna i västra Nyland är Åbo Akademi och Novia de populäraste högskolorna. I studentströmmarna till högskolorna finns även tydliga skillnader mellan de fem svenska gymnasier i regionen (Figur 9).

Från västra Nylands minsta gymnasium i Hangö går studenterna främst vidare till Novia och Åbo Akademi. Hela 95 % av Hangö gymnasiums studenter börjar studera vid dessa högskolor. Anmärkningsvärt är att ingen från Hangö gymnasium utexaminerad 2012–2014 börjat studera vid Hanken.

Från Kyrksläotts gymnasium går studenterna i första hand vidare till Arcada och Hanken. Också Åbo Akademi (19 %) och Helsingfors universitet (15 %) lockar studenterna i Kyrkslätt. Från Virkby gymnasium i Lojo går de flesta, omkring 43 %, vidare till Åbo Akademi och lite färre till Arcada, Novia och Helsingfors universitet.

Studentströmmarna från de två gymnasier i Raseborg, Ekenäs gymnasium och Karis-Billnäs gymnasium, är rätt lika varandra. De flesta studenter från dessa gymnasier börjar studera vid Åbo Akademi och näst flest vid Novia. Arcada är något populärare bland studenterna från Ekenäs gymnasium (18 %) än bland studenterna från Karis-Billnäs gymnasium (11 %). En ungefär lika stor andel studenter börjar studera vid Helsingfors universitet, 14 % från Ekenäs gymnasium och 12 % från Karis-Billnäs gymnasium.

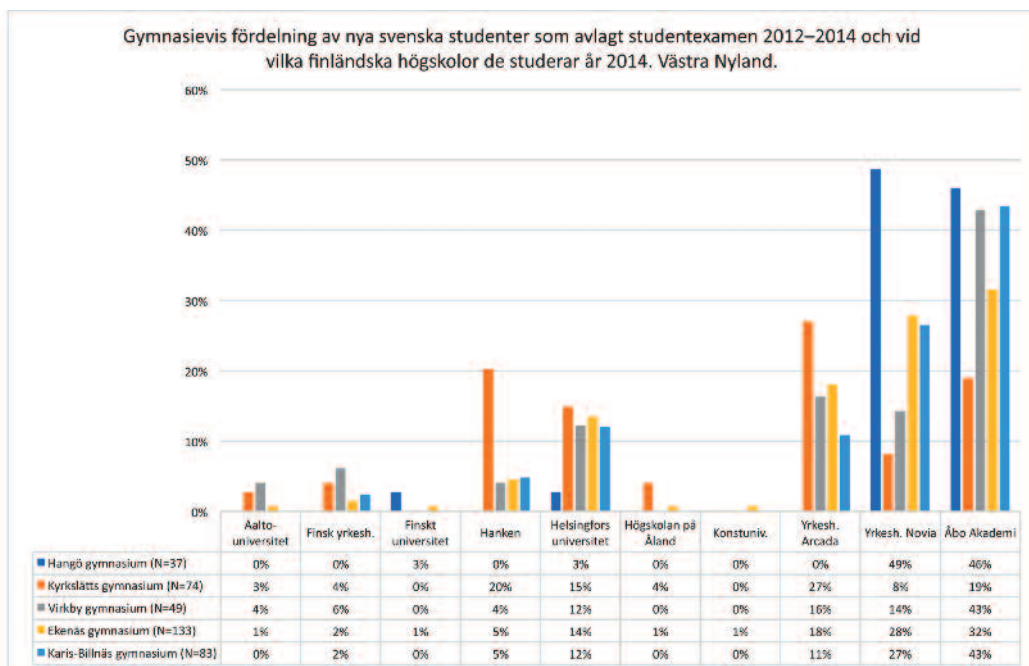
Kyrksläotts täta ekonomiska och kulturella kontakt till huvudstadsregionen återspeglas i studentströmmarna. Studentströmmen från Kyrksläotts gymnasium har större likheter med gymnasier i huvudstadsregionen än med de övriga gymnasier i västra Nyland. Hangös geografiska läge mellan högskolorna i Åbo och Novias campus i Raseborg avspeglas också i studentströmmarna som kraftigt riktas till dessa.

Östra Nyland

De östnyländska svenskspråkiga studenternas val av studieplats liknar de västnyländska studenternas val, trots att Borgå gymnasium till studentantal är överlägset de två andra gymnasier i trakten och också ett av de största svenska gymnasier i Finland (Figur 10). Den största andelen studenter från Lovisa, Borgå och Sibbo gymnasium, omkring en tredjedel, väljer att studera vid Åbo Akademi. Näst flest från samtliga gymnasier, omkring en fjärdedel, väljer att studera vid Arcada. Novia lockar tredje flest studenter från Lovisa och Borgå gymnasium, medan tredje flest studenter (14 %) från Sibbo gymna-

sium går vidare till Helsingfors universitet. Helsingfors universitet lockar även 14 % av studenterna från Lovisa gymnasium. Däremot börjar endast 8 % av studenterna från Borgå gymnasium studera vid Helsingfors universitet.

Figur 8. Gymnasievis fördelning av nya svenska studenter som avlagt studentexamen 2012–2014 och vid vilka finländska högskolor de studerar år 2014. Västra Nyland. Källa: Statistikcentralen.

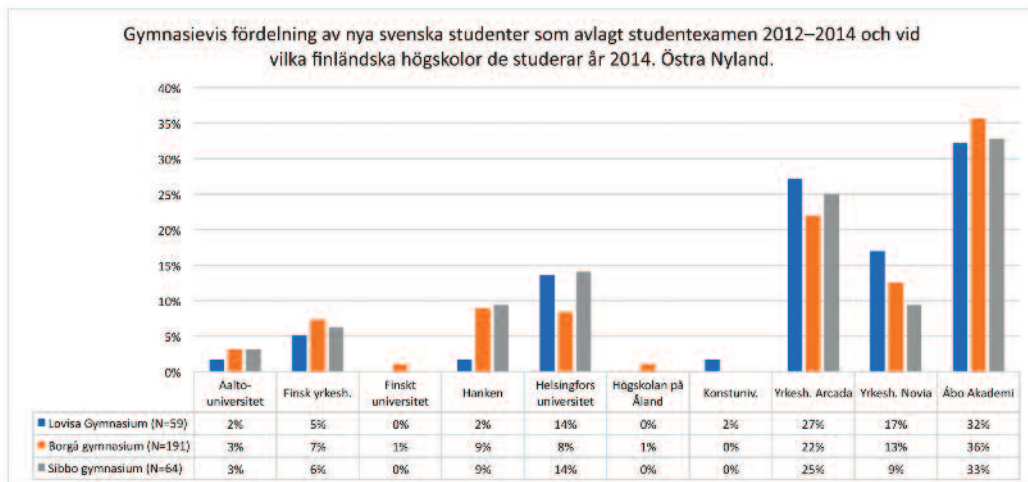

Åboland

Studentströmmarna från gymnasierna i Åboland är även rätt lika med en tydlig majoritet som börjar studera vid Åbo Akademi (Figur 11). Från Katedralskolan i Åbo går hela 72 % vidare till Åbo Akademi. Även strömmarna från Pargas svenska gymnasium, 53 %, och Kimitoöns gymnasium, 51 %, till Åbo Akademi hör till de högsta som riktas till en enskild högskola.

Studenter från Kimitoöns gymnasium inleder i hög grad studier vid Novia (39 %). Motsvarande andel studenter från Pargas gymnasium är 29 %. Novia är även näst populärast (12 %) bland studenterna från Katedralskolan i Åbo. Från Pargas svenska gymnasium går också 12 % vidare till Arcada. De övriga högskolorna rekryterar utöver detta endast marginellt från gymnasierna i Åboland.

Figur 9. Gymnasievis fördelning av nya svenska studenter som avlagt studentexamen 2012–2014 och vid vilka finländska högskolor de studerar år 2014. Östra Nyland. Källa: Statistikcentralen.

Södra svenska Österbotten

Studentströmmarna från de två gymnasierna i södra svenska Österbotten skiljer sig inte mycket åt (Figur 12). Närmare hälften av studenterna från Kristinestads gymnasium och Närpes gymnasium börjar studera vid Novia. Näst flest, 38 % från Kristinestad och 30 % från Närpes gymnasium, inleder studier vid Åbo Akademi. De övriga högskolorna i Finland rekryterar endast marginellt i södra svenska Österbotten. Traktens studenter utmärker sig dock med att de flesta går vidare till yrkeshögskola.

Mellersta svenska Österbotten

Bland gymnasierna i mellersta svenska Österbotten finns en del skillnader i studentströmmarna, vilket visar på betydelsen både av det geografiska läget och också av gymnasiets profil. Traktens småortsgymnasier Gymnasiet i Petalax, Korsholms gymnasium och Vörå gymnasium samt det vid Vasa svenska aftonläroverk år 1997 grundade Vasa gymnasium har likartade studentströmmar till högskolorna. Novia är den populäraste högskolan för samtliga gymnasiers studenter och upptar omkring 40 % av deras studenter. Näst

populärast är Åbo Akademi som rekryterar mellan 31 och 40 % av dessa gymnasiers studenter. Bortsett från de 12 % som fortsätter från Vörå gymnasium till Arcada och 11 % som går vidare från Korsholms gymnasium till Hanken är studentströmmarna till de övriga högskolorna i Finland små.

Vasa svenska aftonläroverk, som erbjuder gymnasieutbildning för vuxna och för studerande som avlägger yrkesutbildning och studentexamen, dvs. en kombinationsexamen, har en stark studentström till Novia: omkring 66 % av studenterna. En för trakten låg andel på 18 % går vidare till Åbo Akademi.

Vasa övningsskola skiljer sig från traktens övriga gymnasier med en studentström som i första hand inte riktar sig till en yrkeshögskola. Den största andelen, 31 % av studenterna från Vasa övningsskola, börjar studera vid Åbo Akademi. Novia (19 %) och Hanken (18 %) är nära varandra i popularitet bland studenter från Vasa övningsskola. Utmärkande för Vasa övningsskola är också att 11 % av studenterna börjar studera vid något finskt universitet, vilket i jämförelse med andra svenska gymnasier kan sägas vara en exceptionellt hög procent. Av de finska universiteten är det Vasa universitet som rekryterar flest studenter från Vasa övningsskola.

Norra svenska Österbotten

Studentströmmarna från Kronoby gymnasium, Pedersöre gymnasium, Jakobstads gymnasium och Topeliusgymnasiet i Nykarleby är rätt likartade beträffande var deras studenter börjar studera efter studentexamen (Figur 14). De flesta studenterna från dessa gymnasier i norra svenska Österbotten går vidare till Novia. Näst flest börjar studera vid Åbo Akademi. Andelarna studenter från Topeliusgymnasiet i Nykarleby som går vidare till Novia och Åbo Akademi är så gott som lika stora.

Till skillnad från de tre övriga gymnasierna går också en större andel studenter från Topeliusgymnasiet vidare till Hanken, omkring 11 %. Studenterna från Kronoby gymnasium, Pedersöre gymnasium och Jakobstads gymnasium börjar däremot i högre grad studera vid Arcada (omkring 10 %).

Karleby svenska gymnasium skiljer sig från samtliga gymnasier i trakten eftersom de flesta studenter därifrån börjar studera vid Åbo Akademi. Näst flest söker in till Novia, men också Arcada rekryterar studenter från Karleby svenska gymnasium, omkring 12 %. Utmärkande för Karleby svenska gymnasium är att 11 % av studenterna börjar studera vid ett finskt universitet och 9 % vid en finsk yrkeshögskola.

Övriga Finland

De svenska gymnasierna i övriga Finland, det vill säga Björneborgs svenska samskola, Svenska samskolan i Tammerfors, Kotka svenska samskola och Svenska privatskolan i Uleåborg, har precis så avvikande studentströmmar som man kan förvänta sig av språköarnas gymnasier (Figur 15). Det ringa studentantalet i gymnasierna kan även få studentströmmarna att verka kraftigare än de egentligen är på grund av enskilda studenters förhållandevis stora betydelse för andelen studenter som börjar studera vid olika högskolor.

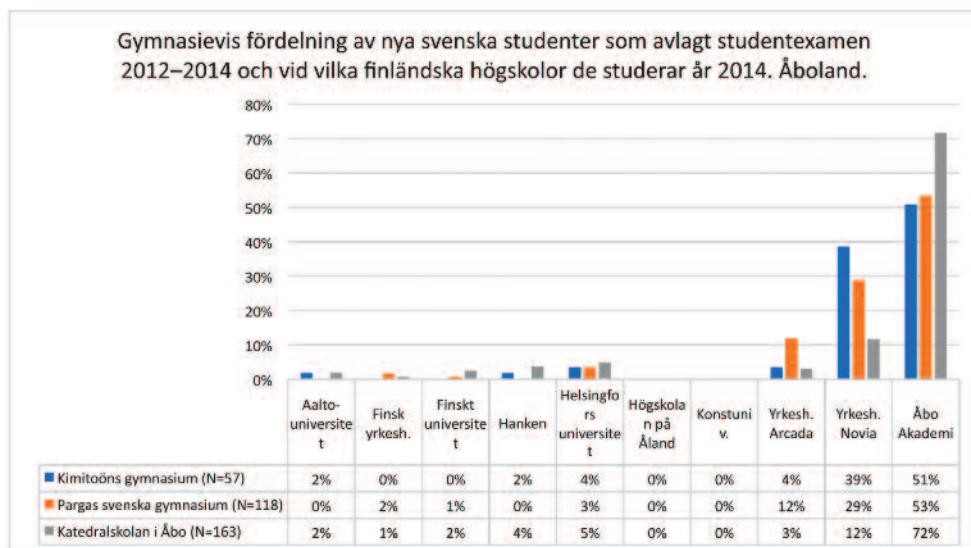
Studenterna från Björneborgs svenska samskola börjar i första hand studera vid Åbo Akademi, i andra hand vid Novia och i tredje hand vid Arcada. Från Svenska samskolan i Tammerfors och Svenska privatskolan i Uleåborg går studenterna främst vidare till Åbo Akademi. Näst flest inleder sina studier vid Novia. Finska universitet rekryterar dock upp till 15 % av studenterna i Uleåborg. Arcada, Aalto-universitetet och finska yrkeshögskolor rekryterar också 10 % var av Uleåborgs svenska studenter.

Kotka svenska samskola har de mest avvikande studentströmmarna i förhållande till andra svenska gymnasier i övriga Finland. Av de svenska studenterna i Kotka går 26 % vidare till Åbo Akademi och Novia, medan 21 % börjar studera vid Helsingfors universitet och övriga finska universitet.

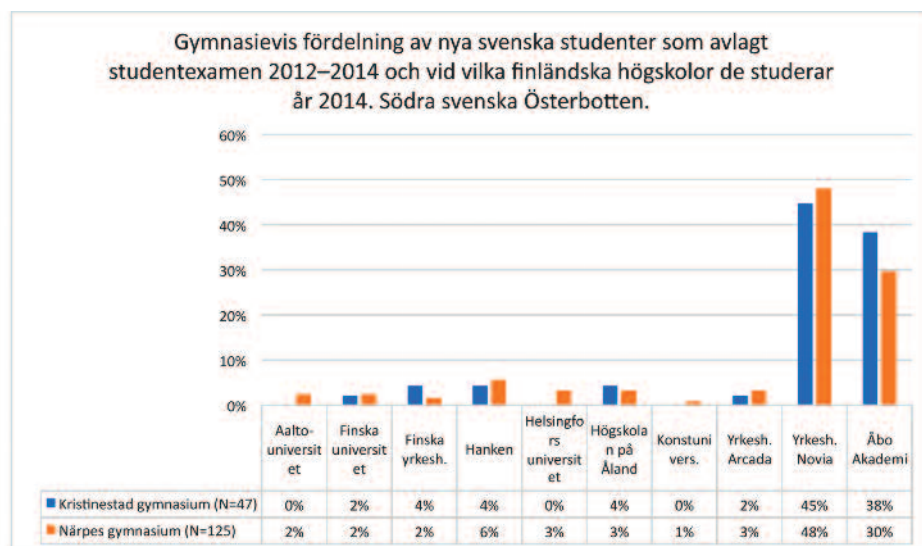
De viktigaste resultaten beträffande studentströmmar från respektive gymnasium

- Inomregionala skillnader i studentströmmarna till högskolorna verkar påverkas av gymnasiernas profil och geografiska läge.
- Studenter från traditionella gymnasier i urbana områden söker i högre grad in till universitet.
- Studenter från småortsgymnasier och gymnasier inriktade på vuxenutbildning och kombinationsexamen söker i högre grad in till yrkeshögskolor.

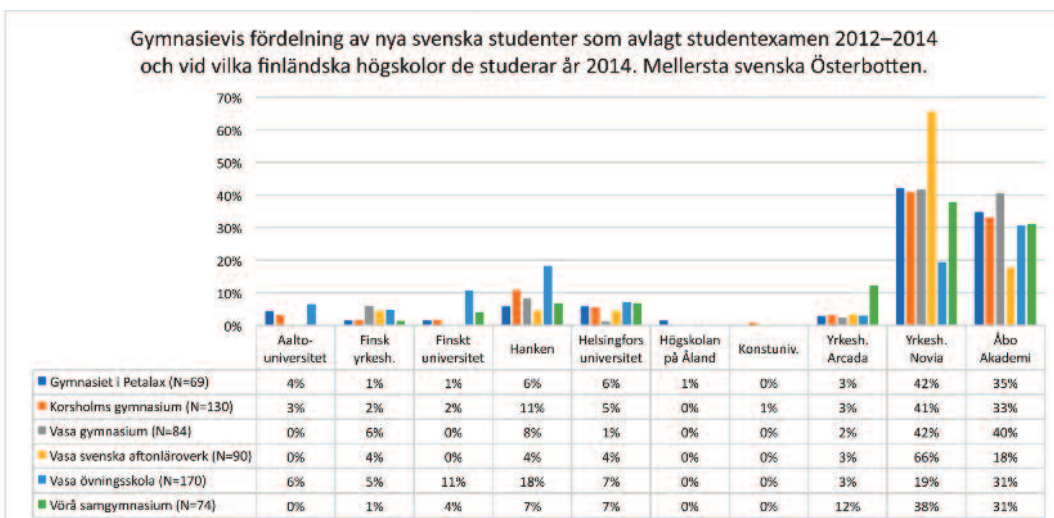
Figur 10. Gymnasievis fördelning av nya svenska studenter som avlagt studentexamen 2012–2014 och vid vilka finländska högskolor de studerar år 2014. Åboland. Källa: Statistikcentralen.

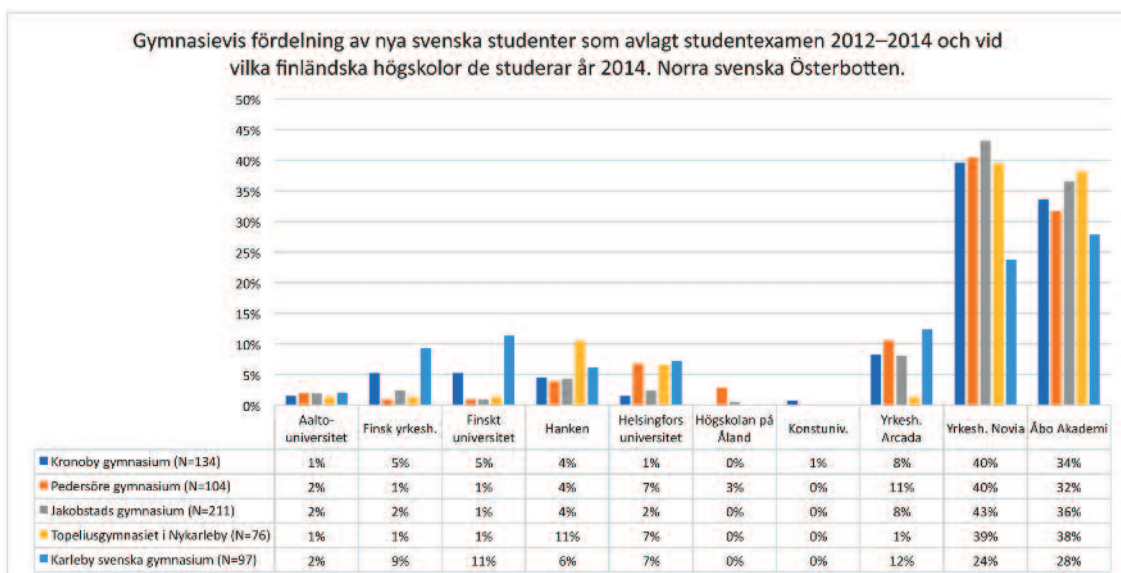
Figur 11. Gymnasievis fördelning av nya svenska studenter som avlagt studentexamen 2012–2014 och vid vilka finländska högskolor de studerar år 2014. Södra svenska Österbotten. Källa: Statistikcentralen.

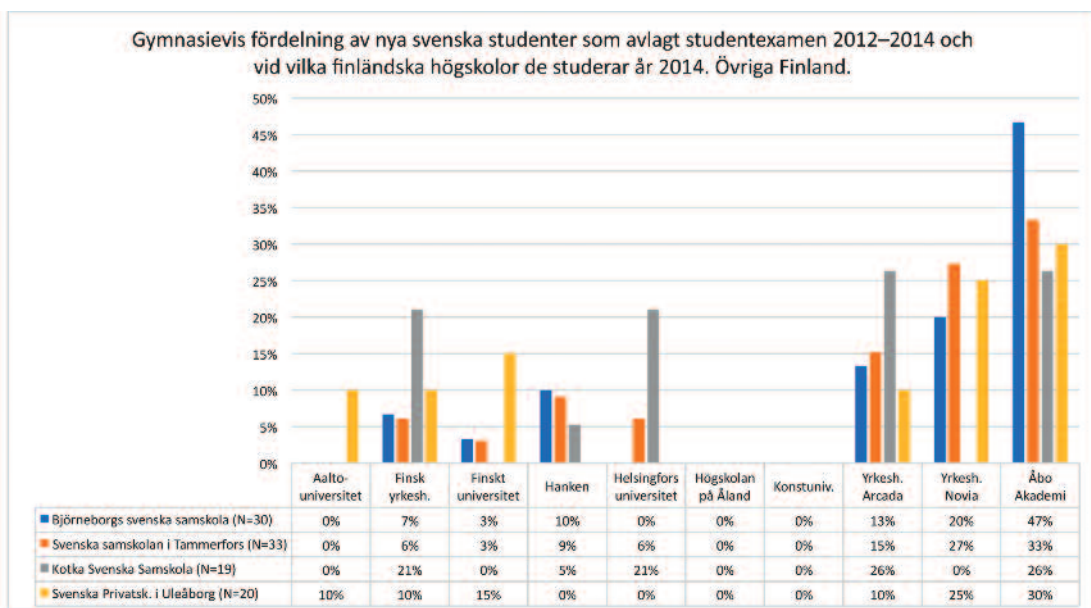
Figur 12. Gymnasievis fördelning av nya svenska studenter som avlagt studentexamen 2012–2014 och vid vilka finländska högskolor de studerar år 2014. Mellersta svenska Österbotten.
Källa: Statistikcentralen.

Figur 13. Gymnasievis fördelning av nya svenska studenter som avlagt studentexamen 2012–2014 och vid vilka finländska högskolor de studerar år 2014. Norra svenska Österbotten.
Källa: Statistikcentralen.

Figur 14. Gymnasievis fördelning av nya svenska studenter som avlagt studentexamen 2012–2014 och vid vilka finländska högskolor de studerar år 2014. Övriga Finland. Källa: Statistikcentralen.

3.7 Nya studerande ämnesområdesvis

Vad studerar de svenska studenterna vid universiteten? Frågan är viktig med tanke på hur svenskspråkiga i framtiden ska bli representerade inom olika samhällssektorer. Det handlar dels om tryggheten av svenskspråkig service inom olika branscher och dels om hur man kommer att se svenskspråkigheten som en naturlig del av hela samhället och inte enbart av vissa områden. Detta är centralt för svenskans ställning som nationalspråk också i framtiden.

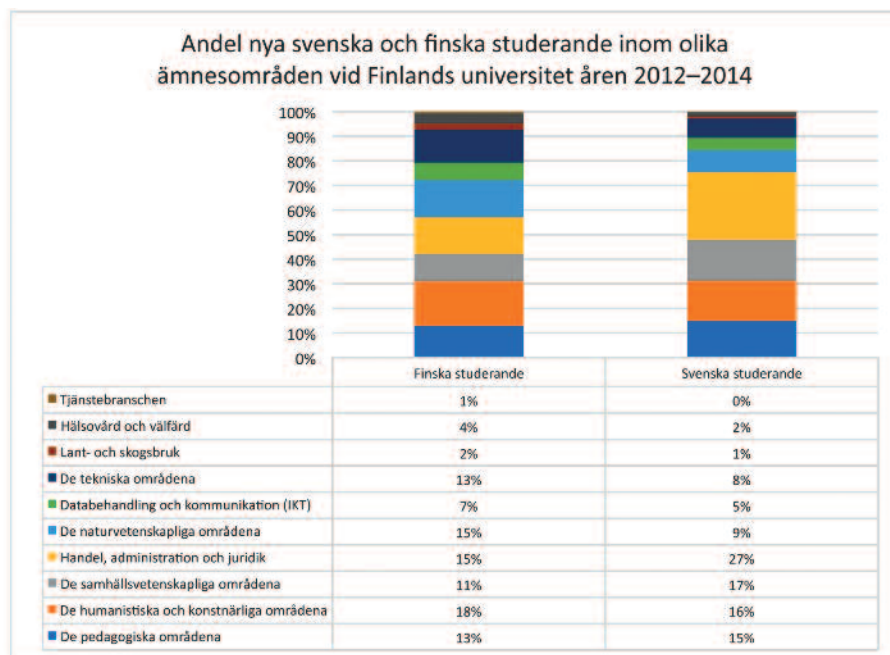
Från tidigare undersökningar vet vi att svenskspråkiga i jämförelse med finskspråkiga i högre grad framför allt söker till samhällsvetenskapliga ämnesstudier men också i högre grad till studier i ekonomi och humanistiska ämnen (Lojander-Visapää, 2007:76–77). Denna del av studien utgår från Utbildningsstyrelsens data om nya studerande inom olika ämnesområden vid finländska universitet. De nya studerandena är kategoriserade enligt moders-

målet finska eller svenska. I analysen har de nya studerande som skrivits in vid ett universitet under åren 2012–2014 beaktats. Till skillnad från tidigare studier utgår denna utredning från nyinskrivna studerande istället för antalet ansökningar till respektive utbildningsområde. Jämförbarheten med tidigare studier är således inte fullständig, men denna utredning ger en mer exakt uppfattning om vilka ämnen svenska studerande läser.

Översikten visar att svenska studerande studerar handel, administration och juridik i betydligt högre grad, 27 %, än finska studerande, 15 % (Figur 16). Svenska studerande läser även i högre grad samhällsvetenskapliga ämnen, 17 %, mot 11 % av finska studerande. Även de pedagogiska områdena studeras mer av svenska studerande (15 %) än av finska (13 %). Däremot studerar en betydligt större andel finska studerande inom de tekniska områdena (13 %) och de naturvetenskapliga områdena (15 %) än svenska studerande vars motsvarande andelar är 8 % respektive 9 %. Databehandling och kommunikation studeras även av en större andel finska studerande (7 %) än svenska studerande (5 %). Finska studerande läser också i något större utsträckning humanistiska och konstnärliga ämnen, (18 %) än svenska studerande (16 %).

Resultaten stärker den tidigare uppfattningen om samhällsvetenskapernas, ekonomins och juridikens starka position bland svenska studerande och teknikens, naturvetenskapernas och databehandlingens förhållandevis svaga ställning bland svenska studerande. Utifrån detta är svenskans position starkare inom förvaltning, politik, det rättsliga området och handeln. Men med tanke på teknikens och datakommunikationens snabba utveckling och växande betydelse inom alla samhällsområden är det bekymrande att teknik, naturvetenskaper och databehandling inte studeras i större utsträckning av svenskspråkiga studerande. Då digitaliseringen i framtiden blir en allt mer oskiljbar del av arbetet inom alla branscher skulle det vara viktigt att svenskspråkiga bidrar till denna utveckling för att också framöver bevara sin integrerade ställning i det finländska samhället.

Figur 15. Andel nya svenska och finska studerande inom olika ämnesområden vid Finlands universitet 2012–2014. Källa: Utbildningsstyrelsen.

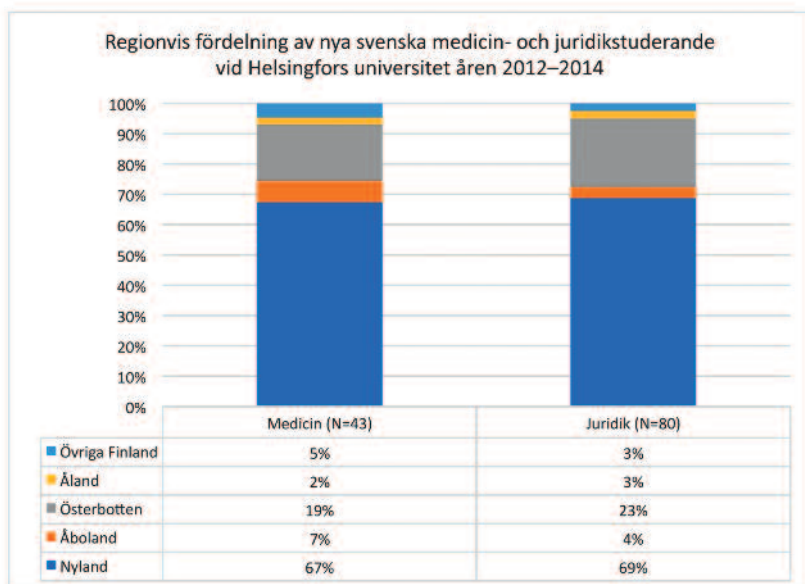
Om man utgår från att studenterna är sin hemregion rätt trogna när de väljer studieplats vid högskola samtidigt som vissa ämnesområden på svenska är koncentrerade till endast en högskola, kan man fråga sig i vilken grad studieplatserna inom dessa ämnesområden besätts med studenter från olika regioner. I Lojander-Visapääs (2007:69–72) studie framkommer att det främst är nyländska studerande som läser t.ex. juridik och medicin vid Helsingfors universitet. Däremot är en majoritet av de inskrivna vid pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi i Vasa österbottniska studenter (ibid.). Hur fördelar sig studieplatserna regionvis bland nya svenska studerande inom medicin och juridik vid Helsingfors universitet idag, ett decennium senare? Detta illustreras i Figur 17 där studerande utgående från Statistikcentralens kategorisering av nya studerande inom studieområdet medicin och juridik vid Helsingfors universitet kategoriserats enligt hemregion.

Det framgår att nylänningar utgör den överlägset största andelen svenska medicin- och juridikstuderande vid Helsingfors universitet. Inom medicin utgör nylänningar 67 % och inom juridik 69 % av de studerande.

Österbottningarna är nästflest, 19 % respektive 23 %. Från Åboland härstammar 7 % av medicin- och 4 % av juridikstuderandena. Svenska studerande från språköarna utgör 5 % respektive 3 %, och ålänningarna 2 % och 3 %.

I jämförelse med tidigare studier har de studerande från Österbotten ökat med några procentenheter inom medicin men tappat en procentenhet i juridik bland svenska studerande vid Helsingfors universitet (Lojander-Visापää, 2007:70). Andelen åboländska medicinstuderande har också ökat med några procentenheter och inom juridik med en procentenhet under de senaste tio åren. Detta har skett på bekostnad av nylänningar, vars andel är något lägre än tidigare.

Figur 16. Regionvis fördelning av nya svenska medicin- och juridikstuderande vid Helsingfors universitet 2012–2014. Källa: Utbildningsstyrelsen.

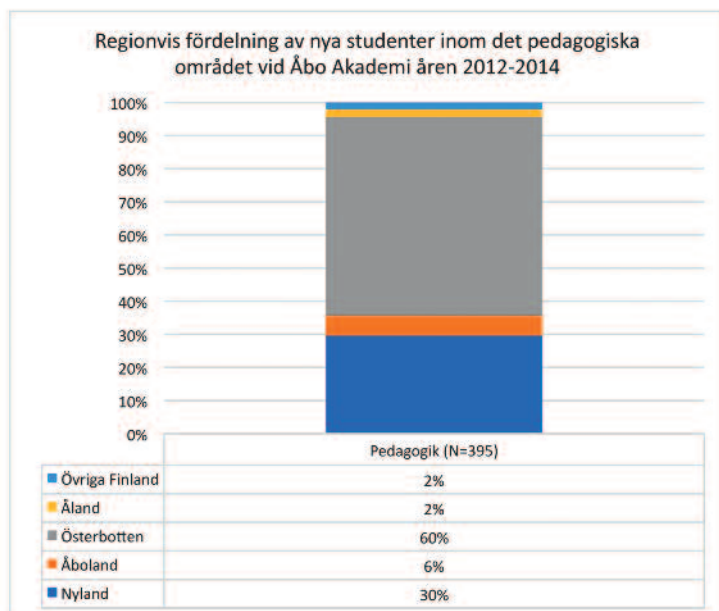

För Åbo Akademis del är det intressant att granska den regionvisa fördelningen av de studerande inom det största utbildningsområdet, pedagogik. I Figur 18 framställs den regionvisa fördelningen av nya studerande bland de svenska studerandena vid Åbo Akademi inom det av Statistikcentralen klassificerade studieområdet *undervisning och fostran*. Studerande från Österbotten

utgör än i dag en överväldigande majoritet av de studerande inom det pedagogiska området vid Åbo Akademi, även om andelen är något mindre än tidigare. Studerande från Nyland utgör den näst största gruppen, ungefär en tredjedel av de studerande inom det pedagogiska området, vilket är en ökning från tidigare undersökningar (Lojander-Visapää, 2007:72).

Överrepresentationen av närregionen bland studerande inom ämnen som endast kan studeras på svenska vid ett enda universitet har således minskat en aning under ett decennium även om mönstret ännu är tydligt. Detta kan på sikt ha betydelse för samhällsutvecklingen. Ifall människor är ovilliga att flytta till andra regioner efter högskoleexamen leder det till överrepresentation av viss kunskap inom en region och brist på den i annan.

Figur 17. Regionvis fördelning av nya svenska studerande inom det pedagogiska området (N=395) vid Åbo Akademi 2012–2014. Källa: Utbildningsstyrelsen.

De viktigaste resultaten beträffande ämnesval vid universiteten bland svenska och finska studerande

- Handel, administration och juridik, samhällsvetenskaper och pedagogik studeras i större utsträckning av svenska studerande än av finskspråkiga.
- Teknik, naturvetenskaper samt databehandling och kommunikation studeras i mindre utsträckning av svenska studerande än av finskspråkiga.
- Majoriteten av de svenska studerandena i medicin och juridik vid Helsingfors universitet kommer från Nyland, dock har nylänningarnas antal minskat något till fördel för österbottningar inom medicin och åbolänningar inom medicin och juridik.
- De pedagogiska områdena studeras i första hand av studerande från Österbotten. Andelen nyländska studenter inom de pedagogiska områdena vid Åbo Akademi har under ett decennium ökat en aning.

4. Sammanfattning

Denna utredning har försökt fördjupa kunskapen om var svenska studenter placerar sig efter studentexamen. I utredningen granskas regionala skillnader mellan svenska studenter utifrån övergången från gymnasium till högskola och vidare ut i arbetslivet, val av examensnivå på tredje stadiet och antagningen till universitet och yrkeshögskolor i Finland. Dessutom granskas placeringen inom olika ämnesområden regionvis, med utgångspunkt i den studerandes gymnasieort. I utredningen har gymnasievisa studentströmmar till Finlands högskolor för första gången kartlagts systematiskt.

Beträffande studenternas sysselsättning efter studentexamen visar studien intressanta skillnader regionerna emellan. I regionerna finns i varierande grad studenter som jobbat eller börjat studera strax efter studentexamen. I Nyland, Österbotten, Åland och övriga Finland sysselsätter sig en större andel studenter i arbetslivet samma år de avlagt studentexamen. I Åboland inleder däremot en ansevärd mängd studenter sina studier samma år som de blivit studenter. Orsakerna till variationen undersöks inte i denna utredning men skillnaderna kan eventuellt förklaras med hur dynamisk ekonomi regionen har samt hur nära de svenska studenterna har till svensk högskoleutbildning. Åbo Akademi och Novia är bland de populäraste studieinrättningarna för svenska studenter oavsett hemregion, vilket verkar gynna studenterna i Åboland, som snabbt kan övergå från gymnasiet till studier på tredje stadiet. För studenter i övriga regioner kan det däremot kännas som ett stort steg att flytta långt från hemmet och börja studera. En jämförelsevis dynamisk ekonomi i Nyland, Österbotten, Åland och språköarna med goda förutsättningar för studenter att sysselsätta sig efter studentexamen kan också sänka intresset för att börja studera direkt efter studentexamen. Först två år efter studentexamen är andelen studerande på samma nivå i Nyland, Åboland och Österbotten. Samtidigt visar utredningen att nyländska och österbottniska studenter som avlagt studentexamen åtminstone fem år tidigare i något högre grad är sysselsatta i arbetslivet jämfört med åboländska studenter. Det verkar alltså som om studenter i Åboland inte lyckas dra nytta av den tidiga studiestarten med tanke på en snabbare övergång från

studier till arbetslivet. Orsakerna är antagligen ett svagare utbud på arbetsplatser i Åboland än i Nyland och Österbotten. Oviljan att flytta längre bort kanske inverkar även efter tredje stadiets studier vilket således neutraliserar möjligheten att dra nytta av en tidig studiestart.

Från tidigare studier vet vi även att studenternas preferenser av studieområden och examina kan variera beroende på studentens hemregion. Denna studie visar att majoriteten av studenterna i Nyland och Åboland tenderar att inleda universitetsstudier, medan studenterna i Österbotten i lika hög grad söker intill universitet som till yrkeshögskola. På Åland är yrkeshögskola populärast och i språköarna är yrkeshögskolestudier något populärare än i Nyland och Åboland. Skillnaderna förklaras antagligen av var universiteten och yrkeshögskolorna ligger, men även näringslivets struktur i regionen kan tänkas spela en roll. Skillnaderna i de olika examinas popularitet bland studenterna i de olika regionerna är viktiga att identifiera, eftersom högskolepolitiska prioriteringar kommer att ha olika betydelse för studenterna beroende på vilket ämne man tenderar att studera i respektive region. Sammanslagningar och inbesparingar i yrkeshögskolorna drabbar studenter hårdare i regioner där yrkeshögskolorna är populära medan sammanslagningar och besparingar i universiteten drabbar studenter hårdare i regioner med en stark universitetstradition. Således är studenter i Nyland och Åboland mest utsatta för nedskärningar i universitetsvärlden medan studenter på Åland och i Österbotten drabbas hårdast av nedskärningar i yrkeshögskolorna.

Tidigare studier har visat att studenterna främst fortsätter studera vid en högskola i närregionen. Denna utredning ger ytterligare belägg för detta, även om det finns intressanta skillnader mellan regionerna. Den absolut populäraste enheten för svenska studenter är Åbo Akademi, följt av Novia, Arcada, Svenska handelshögskolan och Helsingfors universitet. En liten del studenter från alla regioner väljer även Aalto-universitetet. Högskolan på Åland rekryterar också upp till en femtedel av de åländska studenterna. Tvåspråkiga Haaga-Helia lockar en liten del studenter framför allt från språköarna och östra Nyland, Vasa yrkeshögskola lockar en del studenter från Österbotten och Åbo yrkeshögskola från språköarna. De övriga universiteten och högskolorna i Finland attraherar enstaka svenska studenter från olika regioner. Skillnaderna i studentströmmarna från regionerna till högskolorna åren 2012–2014 och 2003–2005 är små. Nämnvärt är att Hanken har ökat sin popularitet i huvudstadsregionen och kommer på första plats till skillnad

från den tidigare tredje platsen. Andelen studenter från Åland som studerar vid Arcada har också ökat kraftigt.

Det finns även intressanta gymnasievisa skillnader inom respektive region beträffande studentströmmarna till högskolorna. Det verkar som om gymnasiets placering i storstads- eller småortsmiljö har en viss koppling till i vilken grad man söker in till universitet eller yrkeshögskola. Även gymnasiets profil som traditionellt gymnasium eller vuxengymnasium kan ha betydelse för hur studentströmmarna går till högskolorna.

Beträffande de ämnesområden som studeras vid universiteten framkommer skillnader bland svenska och finska studerande. Svenska studerande läser i högre grad handel, juridik och administration än finska studerande. Svenska studerande läser även i högre grad samhällsvetenskaper och pedagogik. Däremot läser en mindre andel svenska studerande teknik, naturvetenskap och databehandling samt kommunikation än finska studerande. Resultaten är i linje med tidigare utredningar där man påträffat samma benägenhet bland svenska studerande. Till skillnad från tidigare studier kartlades i denna studie andelen studerande inom de olika ämnesområdena utgående från det faktiska antalet studerande vid universiteten, i motsats till att man tidigare analyserat antalet ansökningar till olika ämnen. Denna studie ger därmed en exaktare insyn i hur verkligheten ser ut. I vilken utsträckning de olika ämnesområdena studeras av svenska studerande har en betydelse för svenskans ställning inom de olika samhällssektorerna i framtiden, vilket på sikt påverkar svenskans ställning som nationalspråk.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att de regionala skillnaderna är anmärkningsvärda i studenternas beteende efter studentexamen. Skillnaderna påverkas antagligen av både institutionella och ekonomiska faktorer, dvs. avståndet till närmaste högskola, studietraditionen vid universiteten eller högskolorna samt också arbetsplatsutbudet i regionen. Detta tyder på att man bör beakta dessa faktorer då man bedömer vilka effekter utbildnings- och högskolepolitiken har, eftersom utfallet av politiken kommer att variera beroende på de mekanismer som påverkar studenternas beteende i regionen.

Utredningens viktigaste resultat

- Hur svenska studenter är sysselsatta strax efter studentexamen varierar mellan regionerna.
- Studenter i södra Finland fortsätter i högre grad vid ett universitet medan en lika stor andel av studenterna i Österbotten studerar vid universitet som vid yrkeshögskola efter avlagd studentexamen.
- Åbo Akademi rekryterar studenter över regiongränserna medan övriga högskolor rekryterar mer lokalt. Förändringarna i regionernas studentströmmar till högskolorna är små över tid. Andelen studenter i huvudstadsregionen som studerar vid Hanken och andelen studenter från Åland som går vidare till Arcada har ökat. Även andelen studenter från huvudstadsregionen som börjar studera vid Åbo Akademi verkar ha ökat.
- Studentströmmarna från gymnasier till högskolor verkar se olika ut beroende på om gymnasiet är ett storstads- eller småortsgymnasium eller ett gymnasium med traditionell profil eller specialinriktningsprofil.
- Handel, administration, juridik, samhällsvetenskaper och pedagogik studeras i större utsträckning bland svenska studerande än bland finskspråkiga.
- Teknik, naturvetenskaper, databehandling och kommunikation studeras i mindre utsträckning av svenska studerande än av finskspråkiga.
- Ämnen som kan studeras på svenska på endast en ort tenderar att domineras av studerande från närregionen, även om studenterna i något högre grad läste ämnen över regiongränserna år 2014 än för ett decennium sedan

Källor

- Aalto-universitetets språkprinciper. Hämtat 15.6.2016 från:
http://www.aalto.fi/sv/about/reports_and_statistics/language_guidelines/
- Andersson, K., Nordberg, K. & Eklund, E. (2015). Det rurala, det urbana och det mobila. I *Makten att kombinera. Utmaningar, vägval och handlingskraft i Svenskfinland*, (red.) Sjöblom, Stefan & Sandberg, Siv. Svenska kulturfonden.
- Broo, R. (2015). Den svenskspråkiga yrkesutbildningens och högskoleutbildningens utmaningar. I *Makten att kombinera. Utmaningar, vägval och handlingskraft i Svenskfinland*, (red.) Sjöblom, Stefan & Sandberg, Siv. Svenska kulturfonden.
- Finnäs, F. (2015). Befolkningen och territoriet. I *Makten att kombinera. Utmaningar, vägval och handlingskraft i Svenskfinland*, (red.) Sjöblom, Stefan & Sandberg, Siv. Svenska kulturfonden.
- Geber, E. (2007). Elevantal och elevströmmar. I *De svenska gymnasierna i Finland. En lägesanalys*, (red.) Geber, Erik & Lojander-Visapää, Catharina. Utbildningsstyrelsen.
- Geber, E. & Lojander-Visapää, C. (2007). *De svenska gymnasierna i Finland. En lägesanalys*. Utbildningsstyrelsen.
- Lojander-Visapää, C. (2001). Med rätt att välja: Språkval och språkstrategier i språkligt blandade hushåll i Helsingfors. *Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet i Finland 630*, Ekenäs tryckeri.
- Lojander-Visapää, C. (2003). Språk och utbildning, eller var studerar de svenska studenterna och varifrån kommer de. *CEREN, rapporter och discussionsinlägg 1/2003*.
- Lojander-Visapää, C. (2007). Från Gymnasium till högskola. I *De svenska gymnasierna i Finland. En lägesanalys*, (red.) Geber, Erik & Lojander-Visapää, Catharina. Utbildningsstyrelsen.

Nygård, H. (2015). Entreprenörskapets Svenskfinland: Företagsamheten och handlingskraften. I *Makten att kombinera. Utmaningar, vägval och handlingskraft i Svenskfinland*, (red.) Sjöblom, Stefan & Sandberg, Siv. Svenska Kulturfonden.

Undervisnings- och kulturministeriet. Högskolornas strukturella utveckling.

Hämtat 22.8.2016 från:

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/rakenteellinen_kehittaminen/index.html?lang=sv

Universitetslagen 2009/558, Finlex:

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2009/20090558>

Yrkeshögskolelagen 2014/931, Finlex:

<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2014/20140932>

Bilaga 1.

Universiteten och yrkeshögskolorna i Finland år 2013

Det finns 14 universitet i Finland, varav två är stiftelser enligt lagen om stiftelser (*) och andra offentlighetsrättsliga inrättningar.

Aalto-universitetet *
Helsingfors universitet
Jyväskylä universitet
Konstuniversitetet
Lapplands universitet
Svenska handelshögskolan
Tammerfors tekniska universitet *
Tammerfors universitet
Uleåborgs universitet
Vasa universitet
Villmanstrands tekniska universitet
Åbo Akademi
Åbo universitet
Östra Finlands universitet

Yrkeshögskolorna underställda Undervisnings- och kulturministeriet är 24 till antalet och organiserade som aktieföretag. Utöver dessa finns Polishögskolan som hör till inrikesministeriets förvaltningsområde och Högskolan på Åland som är Ålands enda högskola.

Centria-ammattikorkeakoulu
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Humanistinen Ammattikorkeakoulu
Hämeen ammattikorkeakoulu
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Karelia-ammattikorkeakoulu
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
Lahden ammattikorkeakoulu
Lapin ammattikorkeakoulu
Laurea-ammattikorkeakoulu
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Mikkelin ammattikorkeakoulu
Oulun ammattikorkeakoulu
Saimaan ammattikorkeakoulu
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Savonia-ammattikorkeakoulu
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu
Turun ammattikorkeakoulu
Vaasan ammattikorkeakoulu
Yrkeshögskolan Arcada
Yrkeshögskolan Novia

Svenska kulturfonden

